

A black and white photograph of a flowering plant, likely a species of heather or Erica, with numerous small, bell-shaped flowers. The flowers are arranged in dense, upright clusters on a woody stem. The background is dark and out of focus, making the light-colored flowers stand out. The overall composition is a close-up shot, focusing on the texture and arrangement of the blossoms.

arxiu del
centre excursionista
de terrassa

quarta època · juliol / desembre 1986 N°s 47-48

SUMARI

Fermesa contra la indiferència.

Itineraris botànics de Sant Llorenç del Munt (II). Per la Secció de Ciències Naturals.

Petit itinerari tardoral. Per Francesc Palet i Setó.

Viure a plena naturalesa. Per Ramon Cabeza i Sabater.

Una perspectiva sobre la trajectòria històrica i el moment actual dels estudis de toponímia a Catalunya (II). Per Joan Tort i Donada.

Els Caus del Guitart. Per Xavier Badiella i Noguera.

Excursió a les Escletxes del Papiol.

Racó de la poesia: "La muntanya de Sant Llorenç del Munt". Per Ramon Alzamora.

Emma, per tú... Per la Secció Infantil.

Canigó. De l'any 1925 al 1986. Per Jaume Altimira i Codina.

CRÒNICA. Actes i conferències. Travessa Terrassa-Pica d'Estats. XIII Marxa Nacional d'excursionistes veterans. X Aplec Excursionista dels Països Catalans. Trobada en memòria dels excursionistes morts. VII Ronda Vallesana. II Sopar de germanor. Missa del Gall a la Mola. Terrassencs de l'Any.

Biblioteca. Obres ingressades per donatiu, adquisició, subscripció, i intercanvi. Publicacions del C.E.T.

Secció de Fotografia. IV i V Concurs Social de Diapositives. XLIX Saló de fotografia i XXIX de Muntanya.

Secció d'Investigacions Subterrànies. XXIV Curs d'iniciació a l'espeleologia.

Necrològiques.

PORTADA: Bruc boal (*Erica arborea*), de la Serra de l'Obac. Foto: A. Comellas.

CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA - Raval de Montserrat, 13 - Apartat de Correus 491
Telèfon 788 30 30 - TERRASSA (Vallès Occidental)

arxíu
del

centre excursionista de terrassa

Adherit a la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya
Federació Catalana d'Esquí
Federació Catalana d'Espeleologia
Institució Catalana d'Història Natural

QUARTA ÈPOCA - JULOL/DESEMBRE 1986 - N°s 47 - 48

FERMESA CONTRA LA INDIFERÈNCIA

Ja fa anys que a la nostra comarca les agressions a la natura hi són constants. Però aquest any podríem dir que han arribat al límit, amb motiu d'ajuntar-se dues circumstàncies: la nevada del mes de gener, amb una correlativa destrucció de grans masses forestals —amb unes proporcions que ni els més vells recordaven—, i els incendis dels boscos que s'han encadenat els uns amb els altres aquest darrer estiu, fins al punt d'establir una xifra rècord d'hectàrees cremades.

Com a excursionistes i com a vallesans que som, aquestes lamentables circumstàncies ens feren emprendre, una actitud d'acció immediata; des d'un primer moment, és a dir, després de la nevada de gener, el Centre Excursionista va procurar contribuir a sensibilitzar les institucions sobre la magnitud del problema, alhora que oferíem la col·laboració oberta i desinteressada de molts consocis disposats a ajudar allà on més convingués. I després de diverses entrevistes amb responsables de la Generalitat, de la Diputació i dels ajuntaments de Terrassa i Matadepera, es van concretar les primeres accions: la formació d'uns equips de voluntaris per a la neteja dels boscos afectats per la nevada, la col·laboració en el servei de vigilància d'incendis en el massís de Sant Llorenç i l'Obac i també la constitució de grups de bombers voluntaris. De fet quan, el fatídic mes d'agost, es produí l'incendi de la Serra de l'Obac, els voluntaris de la nostra entitat hi foren presents des dels primers moments. La seva tasca va merèixer després el reconeixement de l'alcalde de Terrassa. No havien passat gaire dies d'aquest incendi, que la Secció de Ciències Naturals formà un grup de persones per tal de treballar activament en la repoblació de les àrees cremades.

Pensem que cal deixar constància, doncs, que el Centre ha fet tot allò que ha tingut a l'abast en la defensa d'un medi natural dia a dia més precari. A la vegada, veiem que aquesta defensa segueix essent tan necessària que cal demanar públicament a tots els consocis que siguin conscients de les dimensions del problema, i que en la mesura de les seves possibilitats ens ajudin en la gran tasca cívica que hi ha per fer.

Davant el repte que tenim plantejat, la indiferència no hi ha de ser present. Qualsevol acció, per petita que sigui, és vàlida si s'emprèn amb fermesa.

ITINERARIS BOTÀNICS DE SANT LLORENÇ DEL MUNT, II: ALZINA DEL SAL·LARI, CASTELL SAPERA, LA BARATA

Per tal d'explicar la vegetació que trobarem al llarg de tot aquest itinerari, aquest s'ha dividit en quatre etapes: de l'Alzina del Sal·lari al Coll de Tres Creus (A), des d'aquí fins a Castell Sopera (B), tot el turó de Castell Sopera (C) i per últim, el camí de tornada fins a la Barata (D).

Sortint des de l'Alzina del Sal·lari es troba un alzinar lleugerament degradat on domina en l'estrat arbori l'alzina acompanyada per algun pi blanc, pi roig, pinassa i roure. Per sota, grans mates de matabou, marxivol, romani, càdec, estepa blanca i negra, boix, ajocaperdius, galzerà, botja peluda i d'escombres... També abunden les lianes, com la vidalba, el lligabosc mediterrani o l'heura. En l'estrat més inferior cal destacar la primula, el corniol, la didalera groga, l'espunyidella, la farigola, algunes maduixeres, violes, ranuncles, etc.

Un cop es pren el camí que surt del Coll de Tres Creus cap a Castell Sopera es troba un bosc d'alzinar amb marfull, amb abundant galzerà, algun grèvol, molt de boix, també l'aladern fals i el veritable, alguns conillets, l'herba fetgera, el lloreret, el marcòlic i l'abellera groga entre altres.

Dalt a Castell Sopera hi ha una gran varietat de plantes, especialment rupícoles, com són l'orella d'ós, la dauradella, la falzia roja, la ruda de mur, també es troben el narcís blanc i el groc, la caragola, l'herba de Sant Robert, el trencarrocs, la calabruixa petita, l'herba del nord (*Saxifraga geranoides* ssp. *corbariensis*), diversos crespínells (el blanc, el picant, el gros), així com abundant galzerà, polipodis, gamons, etc. Per altra part, s'ha d'apuntar la manca de la corona de reina, que sembla ser que no arriba a aquesta zona del massís i la presència de la fàbrica, la qual únicament s'ha localitzat aquí a les Pedritxes.

En el camí de tornada també hi ha una vegetació molt diversa, però cal destacar la presència de l'estepa ladarífera, raríssima a Catalunya, situada ja prop de la Barata; també hi ha una pineda important de pi pinassa i pi roig. Per altra part, en tot el recorregut domina l'alzina amb un sotabosc de boix, arboç, algunes savines, estepes diverses, així com l'arç blanc, l'esbarzer, etc. L'estrat herbaci és força interessant, degut a que trobem unes zones més rocoses amb diversos crespínells, l'arenària, el narcís groc, la tulipa senzilla, la sempreviva i altres més humides amb maduixeres, violes, fetgeres, prunelles, etc.

Zona A: Alzina Sal·lari - Coll de Tres Creus.

Zona B: Coll de Tres Creus - Coll Estret.

Zona C: Castellsopera.

Zona D: Coll Estret - La Barata.

Grau d'abundància.

M: molt abundant.

A: abundant.

P: poc abundant.

R: rar.

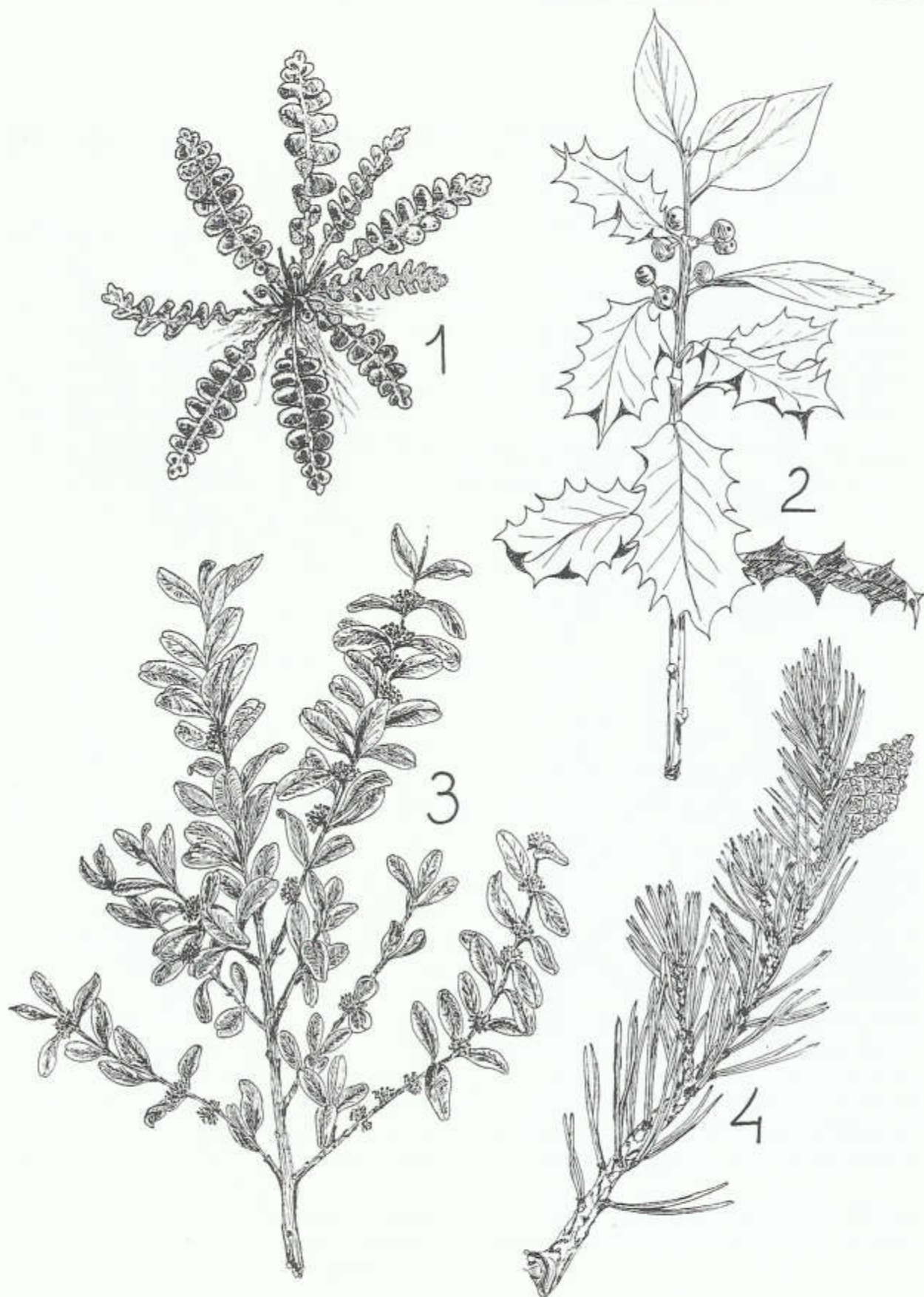
Noms comuns	Noms científics	Localització				Flor
		A	B	C	D	
Abellera groga	<i>Ophrys lutea</i>		P			3-4
Ajocaperdius	<i>Bupleurum fruticoscens</i>	M	M	P		6-9
Aladern	<i>Rhamnus alaternus</i>		R			3-4
Aladern fals	<i>Phillyrea latifolia media</i>	P	P	R	P	4-5
All rodó	<i>Allium sphaerocephalon</i>			M		6-8
Almesquí	<i>Narcissus juncifolius</i>			M	M	4-5
Alzina	<i>Quercus ilex</i>	M	M	P	M	4-5
Aranyoner	<i>Prunus spinosa</i>		P			4-5
Arboç	<i>Arbutus unedo</i>	A			P	10-1
Arç blanc	<i>Crataegus monogyna</i>				P	4-5
Arenarià	<i>Arenaria montana</i>				M	4-7
Argelaga	<i>Genista scorpius</i>		P	P		5-9
Aritjol	<i>Smilax aspera</i>		P			8-10
Boix	<i>Buxus sempervirens</i>	M	M		M	3-4
Botja d'escombres	<i>Dorycnium pentaphyllum</i>	P				4-7
Botja peluda	<i>Dorycnium hirsutum</i>	P				4-7
Bruc boal	<i>Erica arborea</i>	A			M	3-5
Càdec	<i>Juniperus oxycedrus</i>	P		P	P	5
Calabruixa grossa	<i>Muscari comosum</i>		P			4-7
Calabruixa petita	<i>Muscari neglectum</i>			P		3-5
Canyaferla	<i>Ferula communis</i>			P		6-8
Canyís	<i>Phragmites communis</i>	R				8-9
Cardàmine	<i>Cardamine sp.</i>				P	4-6
Caragola	<i>Erodium macradenum</i>			M		3-8
Carlina corimbosa	<i>Carlina corymbosa</i>	P				6-8
Citís platejat	<i>Argyrolobium zanoii</i>			P	P	5-7
Clinopodi	<i>Satureja vulgaris</i>	P				6-9
Conillets	<i>Antirrhinum majus</i>		P			5-9
Corner	<i>Amelanchier ovalis</i>			P		4-5
Corniol	<i>Arquilegia vulgaris</i>	P			P	5-7
Coronil·la boscana	<i>Coronilla emerus</i>			P	P	4-6
Crespinell blanc	<i>Sedum album</i>			A	P	6-8
Crespinell gros	<i>Sedum sediforme</i>	P		P	P	6-8
Crespinell picant	<i>Sedum acre</i>			A	P	6-8
Curraia flor blanca	<i>Cephalanthera longifolia</i>				P	4-6
Dauradella	<i>Ceterach officinarum</i>			P	P	
Didalera groga	<i>Digitalis lutea</i>	P				6-8
Erophila	<i>Erophila verna</i>			P		2-3
Esbarzer	<i>Rubus ulmifolius</i>	P			M	5-9
Espantalops	<i>Colutea arborescens</i>		P			4-6
Esparraguera	<i>Asparagus acutifolius</i>				P	4-6
Espigol	<i>Lavandula stoechas</i>	P	P		P	6-9
Espunyidella peluda	<i>Galium maritimum</i>	P				5-9

Noms comuns	Noms científics	Localització				Flor
		A	B	C	D	
Estepa blanca	<i>Cistus albidus</i>	M	P		M	4-6
Estepa borrera	<i>Cistus salvifolius</i>		P		P	4-6
Estepa ladanífera	<i>Cistus ladaniferus</i>				R	5
Estepa negra	<i>Cistus monspeliensis</i>	M			M	4-6
Fabària	<i>Sedum telephium</i>			P		6-9
Falzia blanca	<i>Asplenium ruta-muraria</i>			P		
Falzia negra	<i>Asplenium andiantum-nigrum</i> ..	P			M	
Falzia roja	<i>Asplenium trichomanes</i>			P		
Farigola	<i>Thymus vulgaris</i>	M		A		3-7
Fenàs de bosc	<i>Brachypodium sylvaticum</i>				M	6-8
Fenàs de marge	<i>Brachypodium phoenicoides</i> ...	P				6-8
Figuera	<i>Ficus carica</i>			P		6-9
Fonollada groga	<i>Odontites lutea</i>	P				7-9
Fonollassa groga	<i>Thapsia villosa</i>			M		6-8
Frare del romaní	<i>Orobanche latisquama</i>	P				4-7
Fritil·lària	<i>Fritillaria pyrenaica</i>				R	4-5
Fumària	<i>Fumaria</i> sp.				P	5
Galzeran	<i>Ruscus aculeatus</i>	M	M	A	P	1-4
Gamons	<i>Asphodelus albus</i>			A		4-8
Gatosa	<i>Ulex parviflorus</i>				P	10-3
Gavó groc	<i>Ononis natrix</i>				P	5-8
Gavó petit	<i>Ononis minutissima</i>		P	P		5-8
Ginesta sessilifòlia	<i>Cytisus sessilifolius</i>				P	4-6
Gladiol	<i>Gladiolus</i> sp.		P			5-6
Grèvol	<i>Ilex aquifolium</i>		R			4-5
Herba de Sant Llorenç	<i>Astragalus monspessulanus</i> ...				P	4-8
Herba de Sant Robert	<i>Geranium robertianum</i>			M		4-8
Herba del Nord	<i>Saxifraga corbariensis</i>			A		4-6
Herba fetgera	<i>Anemone hepatica</i>		P		A	4-5
Herba passerella	<i>Helanthemum oelandicum</i> ...	P		P	P	3-6
Herba prima	<i>Asperula cynanchica</i>			P		6-9
Heura	<i>Hedera helix</i>	M			M	9-11
Hieraci	<i>Hieracium</i> sp.				P	5-9
Hutquinsia pètria	<i>Hornungia petraea</i>				P	3-5
Lletera d'hort	<i>Euphorbia helioscopia</i>			P		4-10
Lletera de bosc	<i>Euphorbia amygdaloides</i>				M	4-6
Lletera vera	<i>Euphorbia characias</i>	M		P		4-7
Lligabosc etrusc	<i>Lonicera etrusca</i>				P	4-6
Lligabosc mediterrani	<i>Lonicera implexa</i>	M	M		P	5-7
Llistó	<i>Brachypodium retusum</i>				P	6-8
Lloreret	<i>Daphne laureola</i>		R		P	2-4
Llunetes	<i>Biscutella laevigata</i>			P		5-8
Lúzula	<i>Luzula forsteri</i>				R	3-5

Noms comuns	Noms científics	Localització				Flor
		A	B	C	D	
Maduixera	<i>Fragaria vesca</i>	R			M	5-6
Marcet	<i>Dipcadi serotinum</i>			P	P	4-6
Marcòlic	<i>Lilium martagon</i>		P			6-7
Marfull	<i>Viburnum tinus</i>		M			2-5
Marxívol	<i>Helleborus foetidus</i>	M	M		M	1-3
Matabou	<i>Bupleurum fruticosum</i>	M	P	P	P	6-9
Matapoll	<i>Daphne gnidium</i>				P	3-9
Melilotus	<i>Melilotus sp.</i>				P	
Narcís blanc	<i>Narcisus dubius</i>			P	M	3-4
Olivarda	<i>Inula viscosa</i>	P				9-10
Orella d'ós	<i>Ramonda myconi</i>				M	6-8
Pebrots de ruc	<i>Reseda phyteuma</i>			P		4-8
Pi blanc	<i>Pinus halepensis</i>			R	P	3-5
Pi pinyer	<i>Pinus pinea</i>			P		4-5
Pi roig	<i>Pinus sylvestris</i>	P	P		M	5-6
Pimpinella petita	<i>Panguisorba minor</i>	P			P	5-9
Pinassa	<i>Pinus nigra</i>	P	P		M	5
Pinzell	<i>Staehelina dubia</i>		P			6-7
Plantatge matafoc	<i>Plantago sempervirens</i>	P				5-8
Poa bulbosa	<i>Poa bulbosa</i>				M	4
Polipodi	<i>Polipodium vulgare</i>		P	M	P	
Pota de cavall	<i>Tusilago farfara</i>				P	2-3
Potentilla vernal	<i>Potentilla verna</i>			P		3-6
Primula	<i>Primula veris</i>	M			P	4-5
Prunella gran	<i>Prunella hastifolia</i>		P		P	6-10
Ranuncle	<i>Ranunculus gramineus</i>			M		4-5
Ranuncle bulbós	<i>Ranunculus bulbosus</i>	P			P	4-6
Rementerola	<i>Satureja calamintha</i>				P	7-10
Rèvola	<i>Stellaria holostea</i>				P	4-6
Rogeta	<i>Rubia peregrina</i>	M	M		P	5-7
Roldor	<i>Coriaria myrtifolia</i>	P				3-7
Romani	<i>Rosmarinus officinalis</i>	M	P	P	M	3-10
Roser	<i>Rosa sp.</i>				P	5-7
Roser caní	<i>Rosa canina</i>	P				5-7
Roure martinenc	<i>Quercus pubescens</i>	P			P	4-5
Sajolida de bosc	<i>Satureja montana</i>			P		7-9
Sanícula	<i>Sanicula europaea</i>				P	5-7
Sarga	<i>Salix elaeagnos</i>	R				3-4
Savina	<i>Juniperus phoenicea</i>		P	P	P	2-4
Saxifraga de tres dits	<i>Saxifraga trydactylites</i>				R	4-7
Sempreviva	<i>Helichrisum stoechas</i>		P	P	P	5-7
Silene	<i>Silene sp.</i>		R			5-7
Te de bosc	<i>Galium verum</i>				P	5-9

Noms comuns	Noms científics	Localització				Flor
		A	B	C	D	
Teucrí	<i>Teucrium botrys</i>		P	P	P	6-10
Teucrí camedris	<i>Teucrium chamaedrys</i>	P	P		P	5-9
Timó groc	<i>Teucrium polium</i>	P		P	P	6-8
Trenca rocs	<i>Saxifraga granulata</i>			P		4-6
Trèvol	<i>Trifolium</i> sp.	P				5-9
Trèvol pudent	<i>Psoralea bituminosa</i>		P			4-7
Tulipa senzilla	<i>Tulipa sylvestris australis</i>				P	5
Vara d'or	<i>Solidago virgaurea</i>				P	7-9
Veçot	<i>Lathyrus</i> sp.	P				5-8
Verònica oficial	<i>Veronica officinalis</i>				R	5-7
Vidalba	<i>Clematis vitalba</i>	M			M	6-8
Viola	<i>Viola</i> sp.	P	M			2-5
Vulnerària	<i>Anthyllis vulneraria</i>				P	5-8
Xicoira gran	<i>Lactuca perennis</i>				P	5-8

(Els dibuixos que acompanyen aquest treball són de Joaquim Pérez i Raventós).

1. Dauradella 2. Grèvol 3. Boix 4. Pi roig

1. Arboç 2. Estepa negra 3. Aladern fals 4. Didalera groga

PETIT DIETARI TARDORAL

Per Francesc PALET i SETÓ

22 de setembre

A dos quarts de nou del vespre, vaig cap a l'estació a esperar la meva esposa. En passar entremig del bosc que aquí és encara espès i recollit, els grills fan un gran cor. Una cantada monòtona, seguida, seguida... I, és que avui ha fet molta calor, encara.

24 de setembre

Avui és la Mare de Déu de la Mercè. S'ha refrescat una mica el temps.

Hi ha set campanetes obertes de cop; aquest any tenim les plantes en un test. El roser també ha florit: una rosa ja és oberta sense gens d'olor i una altra poncella està a punt d'esclatar.

El romaní comença a florir. La farigola que vaig trasplantar, ha crescut molt i és ben olorosa.

30 de setembre

Ahir dissabte; cap a la matinada ha caigut una pluja molt forta i tempestuosa. La carretera, en el lloc on s'ajunten les rieres de les Arenes i del Palau, rep tota la força de l'aigua. Es fa un nou esvoranc de mig metre al costat mateix on ja n'havia reparat un altre el novembre de l'any passat.

Ja anem entrant al cicle tardoral.

1 d'octubre

Avui a la tarda plovisqueja una mica i com que encafa fa sol, podem veure l'arc de Sant Martí penjat del cel, i can Ribas de fons. Ben concret a l'horitzó, des del seu començament fins al final i els colors molt brillants i marcats. Em sembla que no l'havia vist mai com avui. El vespre en comentar-ho a taula, mentre sopàvem amb els de casa, la meva filla Dolors diu que devia ser com en els llibres del col·legi.

VIURE A PLENA NATURALESA

Per Ramon **CABEZA** i **SABATER**

Com el mític personatge Anteus, tal vegada l'home seria invencible mentre mantingués estret contacte físic amb la terra. El pagès, l'home del camp, aconsegueix sovint aquest contacte quan realitza les labors de les terres. L'habitador de la ciutat també pot establir aquest contacte passejant per un parc o cultivant flors en testos col·locats a les finestres i terrasses dels seus habitatges, però a nosaltres, excursionistes, ens agrada sobretot aconseguir-ho practicant l'acampada.

Durant la nostra joventut — anys ha — havíem acampat per les serralades de Sant Llorenç del Munt i de l'Obac. Quan hi havia més d'una festa, solíem fer-ho al Pirineu. En aquest cas, recordem que el dringar de les esquelles dels ramats, a prop o llunyans, es barrejaven amb la nostra conversació. Els pastors ens explicaven que feien pujar els ramats a dalt de la muntanya, en començar la primavera, per tal de passar-hi l'estiu; després, els traslladaven a llocs més baixos abans que la neu bloquegés els camins.

¡Que n'és de senzill desplegar una tenda, subjectar els seus costats a terra i aixecar-la sobre el bastiment! Uns quatre metres de teles i cordes solen ésser suficients per a disposar d'un acollidor abríc contra la intempèrie. En uns moments, una parcel·la coberta d'herba s'ha convertit en un alberg nocturn. Hi entrem i encara sentim el dringar de les esquelles, el xiulet del vent i la remor dels petits cursos d'aigua.

La gran diferència entre una tenda de campanya i una casa consisteix en el fet que la tenda ens aproxima a la terra, mentre que la casa ens en separa. Quan acampem, la nostra relació amb la terra s'intensifica subtilment i constant. Comença quan per primera vegada aixequem la vista per a mirar el cel; augmenta quan caminem per la gespa del lloc on hem acampat; es fa íntima quan anem a buscar aigua al torrentet i ens agenollem quan amb totes les precaucions fem el foc de campament; la sentim en el contacte amb les rames seques que recollim i ajuntem; la percebem en l'aire de la muntanya; la veiem en la rosada que s'ha posat sobre l'herba.

Quan ens fem dins d'un sac de dormir, després d'un frugal sopar, ens sentim lliures dels complicats sistemes de civilització i comprenem l'essencial simplicitat de la vida. L'únic que necessitem és abríc per al cos, un refugi contra la intempèrie i uns quants aliments. Almenys per una o dues nits podem oblidar-nos de totes les altres coses. Déu ha fet la vida senzilla. L'home és qui se la complica.

De vegades el terreny del nostre campament és pla i tan tou que no es necessita matalasset. La pressió elàstica de l'herba resulta agradable i no trigues a quedar-te adormit. Pots despertar-te per una tempesta. De matinada, pots veure la boira que va aclarint-se i deixa entreveure els pics més elevats.

Després del desdijuni potser seguirem la ruta pel costat de la muntanya. Si per descansar seiem sobre una roca, sentirem una intensa frescor que ens despertarà els sentits. El valor primordial d'una excursió consisteix en el despertar dels sentits.

Ens sorprèn que escapem de la tirania intel·lectual de la nostra civilització com si haguéssim estat empresonats i de sobte recobrem la llibertat. Ens adonem que som criatures sensibles a la vegada que mentals, que sovint perdem la consciència de ser-ho. Hi ha moments en què ens identifiquem de tal manera amb el nostre ambient que perdem la consciència d'ésser

una individualitat a part. Sovint ens sorprèn que la nostra tirania mental cedeixi el pas a la democràcia que reclama els sentits desperts. Res del que ofereix la civilització ens aproxima tant en valors a la qualitat exigida per la terra d'ésser homes en qui tots els elements de la vida humana es donen suport mútuament!

Tornen cap a casa amb la renovada comprensió que les grans qualitats de la vida es troben en establir estret contacte amb la naturalesa.

Octubre 1986

UNA PERSPECTIVA SOBRE LA TRAJECTÒRIA HISTÒRICA I EL MOMENT ACTUAL DELS ESTUDIS DE TOPONÍMIA A CATALUNYA (II)

Per Joan TORT i DONADA

La toponímia en la cartografia relativa a Catalunya

L'aportació de l'excursionisme a l'arreplega i la difusió del patrimoni toponímic s'ha centrat específicament en dos àmbits: el bibliogràfic i el cartogràfic. En el vessant bibliogràfic destaca la confecció, des d'un primer moment, de guies excursionistes — aspecte al qual ja abans hem fet referència. Quan al vessant cartogràfic cal dir que ben aviat l'activitat de les entitats i dels grups d'excursionistes té una notable projecció en la confecció de mapes, en els quals l'aspecte toponímic pren un interès rellevant. Vista en una perspectiva històrica, aquesta projecció podríem dir que en desenvolupa en diversos camps:

- La realització de mapes a càrrec de les mateixes entitats excursionistes, especialment amb motiu d'aplecs col·lectius, marxes de regularitat, etc.
- La formació d'un cercle, cada vegada més gran, de persones interessades en la matèria, cosa que ha possibilitat l'endegament d'iniciatives editorials especialitzades en el camp excursionista (en aquest sentit cal destacar l'obra de les editorials Alpina i Montblanc).
- L'interès a millorar la toponímia de la cartografia oficial a l'abast. Més endavant desenvoluparem aquest punt en particular.

La principal conseqüència que ens interessa de ressaltar, a nivell de la toponímia, d'aquesta incidència de l'excursionisme en l'àrea de la cartografia és que progressivament es va procedint a una fixació especial — és a dir, damunt el mapa — dels noms de lloc. Amb això s'aconsegueix, d'una banda, la preservació de molts topònims en perill de desaparició, i d'altra banda, la precisió en la seva localització, ja que permeten d'identificar els indrets que s'han representat bo i assegurant la continuïtat de la seva vigència sobre el mateix terreny. L'única limitació que la cartografia més a l'ús sol presentar a aquest respecte és a nivell d'escala; és a dir, les escales més emprades en la cartografia excursionista solen oscil·lar entre 1:20.000 i 1:40.000, mentre que una recollida exhaustiva dels topònims d'una contrada exigeix habitualment l'escala 1:5.000, i encara millor, a vegades, 1:2.000.

Un tractament a part mereix, com a iniciatiava genuïnament excursionista, la tasca de correcció de la toponímia dels mapes oficials.

Tradicionalment la toponímia ha resultat ser el menys acurat dels aspectes de la cartografia oficial de l'estat espanyol; el desgavell en aquest sentit ja ve de lluny — gairebé ens podríem remuntar als mateixos inicis de les sèries d'abast general —, i ha arribat fins als nostres anys vuitanta: cal tenir present que la normalització toponímica d'altres sèries oficials, com ara les del Servicio Geográfico del Ejército, sembla encara llunyana. Pau Vila, l'any 1934, analitzà pormenoritzadament el dit desgavell en una sèrie d'articles periodístics en els quals citava alguns exemples escruixidors¹. Uns exemples que, malauradament, s'anirien repetint en la

cartografia de les dècades posteriors. L'esment autor arribava a detectar uns percentatges d'errades toponòmiques de l'ordre del 65% del total de topònims del mapa, tant per a l'escala 1:100.000 com per a l'escala 1:50.000.

D'acord amb les dades aportades per Andreu Romà², el primer antecedent de la tasca de correcció dels mapes de l'Instituto Geográfico Nacional referits a Catalunya es remunta al 1954, i consistí en la revisió de dinou fulls de la sèrie 1:50.000 del **Mapa Topogràfic Nacional** pertanyents a la zona pirinenca i pre-pirinenca. La tasca va ser empresa a iniciativa del Dr. Lluís Solé i Sabarís, i portada a terme per la Secció de Geografia del Centre Excursionista de Catalunya; en conjunt hi col·laboren dotze persones. El treball fou presentat el 1954 al II Congrés Internacional d'Estudis Pirinencs, però en darrera instància no va passar de tenir un mer valor teòric i testimonial, car no va arribar a tenir projecció en la toponímia dels mapes al·ludits.

L'any 1972 tornen a activar-se les tasques de correcció dels mapes oficials. Ara el motiu és la revisió toponímica d'un bloc de quatre fulls del MTN. 50 (149-Isil, 150-Noarre, 181-Esterri d'Aneu, 182-Tírvia) que, confegit en un sol full, constituirà el mapa commemoratiu de l'excursionisme català, fet en ocasió del centenari del Centre Excursionista de Catalunya. El mapa esmentat, que va veure la llum l'any 1977, pot ésser considerat com el primer mapa de l'IGN publicat amb la toponímia catalana correcta, tot i no pertànyer a una sèrie oficial.

A començament de 1975, i novament per iniciativa del Dr. Solé i Sabarís i del Sr. Joan Triadú, s'emprengué amb caràcter sistemàtic la correcció del MTN. 50, en la qual hi col·laboraria un remarcable nombre d'excursionistes, estudiosos locals i professors de català, amb la coordinació d'Andreu Romà. Es treballà sobre un total de divuit fulls més, prenent com a base els corresponents fulls publicats a aquesta escala (i d'altra banda, ja excessivament anacrònics). La tasca, malgrat tot, tingué novament un caràcter testimonial, ja que l'IGN no té previst de reeditar, per ara, els fulls a escala 1:50.000, a pesar que la majoria té una antiguitat superior a trenta anys.

Amb motiu del lliurament a l'IGN de tot el material corregit a escala 1:50.000, l'any 1978, es va demanar oficiosament a les persones que hi havien intervingut la seva col·laboració en la correcció de la toponímia dels mapes a escala 1:25.000 (MTN. 25) — que pocs anys abans s'havien començat a publicar — així com la dels mapes provincials a escala 1:200.000, i també en d'altres iniciatives connexes. S'encetava d'aquesta manera una nova etapa, que permetia augurar una millora efectiva i progressiva en la toponímia de la cartografia oficial de l'estat. Amb aquesta confiança s'emprengué la correcció de diversos blocs de fulls del MTN. 25: 221-Portbou, 445-Cornudella de Montsant, 446-Valls, 220-Agullana, etc.. Tanmateix, a la pràctica no es donava una correspondència entre els plantejaments (i els treballs de correcció fets sota aquests plantejaments) i els resultats: l'any 1978 es reeditava el full del MTN. 50 n.º 150 (Noarre), on tan sols es recollí parcialment la correcció del 1972, i l'any 1980 aparegué el full provincial de Lleida, en el qual solament s'incorporava entre un 20% i un 25% de les correccions proposades en el treball de revisió³. Així doncs, la manca de concordança entre les expectatives creades i els resultats concrets, amb la decepció consegüent, hipotecava seriosament la possibilitat de dur a terme una tasca de revisió eficaç en els termes que hom havia previst.

Malgrat els desencisos, la correcció del MTN. 25 continuà endavant; aleshores encara no s'havia publicat cap full dels que havien estat sotmesos a revisió, de manera que no hi havia perquè suposar que en aquesta escala es repetirien els desenganys d'altres escales. Progressivament es van corregint nous fulls, a la vegada que es registra una voluntat d'institucio-

nalitzar el procés; així tenim que el Servei Cartogràfic de la Generalitat (més endavant Institut Cartogràfic de Catalunya) va centralitzant els treballs de correcció, fet que permet dotar-los d'un caràcter més sistemàtic. En aquest context s'ha de situar la correcció, l'any 1983, de les primeres proves d'impremta d'un bloc del MTN. 25 prèviament revisat; ens referim al bloc n.º 389-Tàrrrega, els quatre fulls del qual (389-I Mollerussa, 389-II Tàrrrega, 389-III Les Borges Blanques, 389-IV Belianes) veieren la llum just un any després. Una breu anàlisi mostrava que en ells es recolliren totes les correccions i esmenes que hom havia proposat. S'acomplia així una fita històrica en la cartografia oficial espanyola relativa a Catalunya.

Durant 1984 i 1985 ha aparegut un total de 33 fulls catalans del MTN. 25 amb la toponímia correcta, que relacionem al final de l'article. El procediment de treball sembla ja definitivament encarrilat, ja que sobre la base de l'experiència de les primeres correccions hom ha anat introduint totes les millores que les circumstàncies han permès. Així doncs, si comparem els primers fulls de la nova etapa amb els que s'han editat darrerament podrem detectar en aquests certes innovacions, com per exemple una major cura en els noms perifèrics del mapa, la inserció d'una llista d'equivalències de noms genèrics més adequada o, fins i tot, un increment de la densitat toponímica. Sobre aquest darrer punt hem d'assenyalar que alguns mapes recentment publicats han estat objecte d'una substancial millora, quant al nombre de topònims, en la fase de correcció de proves. La dita millora, tanmateix, ha hagut de limitar-se a aquelles zones de Catalunya sobre les quals es disposa d'una bona base toponímica preexistent (i generalment fixada en cartografia a escala 1:5.000, 1:10.000 o 1:25.000), que són, encara a hores d'ara, una minoria amb relació al conjunt del territori català. D'altra banda cal subratllar que la major part de les esmenes han estat fetes a darrera hora (això és, damunt la prova d'impremta final), ja que la precarietat de les bases de treball originals feia impossible d'efectuar correccions amb certesa en el seu moment.

Les expectatives actuals dins l'escala 1:25.000 se situen en la línia de continuar el programa de publicació establert, bo i perfeccionant en la mesura del possible el nivell toponímic assolit fins a la data. No s'ha d'oblidar que, malgrat els progressos aconseguits, alguns mapes recents segueixen evidenciant mancances o inconseqüències greus. Per citar uns exemples, tenim el cas dels quatre fulls que componen el bloc n.º 446-Valls, els quals van aparèixer en "versió original" —és a dir, sense correcció en cap fase—, amb una toponímia pròpia dels millors moments de l'etapa anterior; o bé el cas de diversos fulls que han aparegut sense el respectiu apartat de vocabulari, o mancats de correcció en la portada, o fins i tot la circumstància que algun full ha aparegut sense haver estat corregida la prova d'impremta final. Independentment, però, d'aquestes anomalies, l'apartat que ara per ara requereix una major dedicació és, pròpiament, el contingut toponímic del mapa, en vista a evitar unes excessives disparitats de densitat de noms d'uns mapes a altres i assolir una uniformitat de tractament. I és aquest apartat, en definitiva, el que resultarà més directament beneficiat del canvi de mètode de treball que s'ha començat a introduir a nivell de les primeres fases dels fulls en formació, i que es reflectirà en la pràctica una vegada hagin aparegut tots els fulls ja corregits però pendents de publicació. El nou mètode, a diferència de l'anterior —que implicava la correcció de les versions toponímiques de camp aplegades pels equips de treball de l'IGN— pressuposa la recollida directa dels topònims per part d'equips de treball autòctons, coordinats per l'ICC. Des de 1985 la toponímia de tots els mapes que s'inicien és tractada d'aquesta manera, i és de desitjar que aviat puguem disposar dels primers fruits.

Pel que fa a la cartografia de l'IGN a altres escales, hem de dir que malgrat que el MTN. 25 sembla gaudir, en aquests moments, de caràcter prioritari, no s'ha de descartar l'aparició d'edicions actualitzades de fulls d'altres sèries (previsiblement els conjunts provincials a escala 1:200.000).

De tota manera, vist el tractament actual de la toponímia a nivell del MTN. 25, hom confia que en aquestes altres sèries es prendrà com a referència el pla de treball seguit per a l'esmentat MTN. 25, i s'evitarà així de recaure en els errors i despropòsits d'etapes anteriors.

A manera de resum estadístic assenyalarem que a finals de 1985 s'havien publicat 56 fulls del MTN. 25 (el total per a Catalunya és de 320 fulls), dels quals 33 corresponien a la segona etapa, és a dir, havien aparegut amb la toponímia correcta. Per altra banda hi ha 119 fulls més en preparació, 49 dels quals ja han estat corregits en proves —i són, per tant, d'aparició imminent—.

Notes:

1. Aquests articles han estat recopilats a Pau VILA, **La divisió territorial de Catalunya. Selecció d'escrits de geografia-I**, Barcelona (Curial, "Biblioteca de Cultura Catalana", 31), 1979.
2. Andreu ROMÀ I ESPÍ, **La correcció de la toponímia dels mapes de l'Institut Geogràfic Nacional**, dins **Comunicacions presentades al V Congrés Excursionista Català**, ps. 110 a 118, Barcelona (Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya), 1982.
3. Vegeu Andreu ROMÀ I ESPÍ, **Report sobre les correccions proposades per al mapa provincial a escala 1:200.000, full de Lleida, i com han estat acceptades per l'Institut Geogràfic Nacional**, dins "Butlletí Interior de la Societat d'Onomàstica", II, ps. 27 a 30, 1980.

(Annex I)

Relació de fulls del Mapa Topogràfic Nacional de l'IGN, a escala 1:25.000, relatius a Catalunya, publicats amb la toponímia correcta

221-I	Portbou	(1985)
258-I	Figueres	(1985)
296-III	Sarrià de Ter	(1985)
297-I	L'Estartit	(1984)
297-III	Montgó	(1984)
332-I	Vic	(1985)
332-II	Sant Julià de Vilatorrada	(1985)
333-I	Anglès	(1985)
360-I	Belcaire d'Urgell	(1984)
360-II	Agramunt	(1984)
360-III	Bellví	(1984)
360-IV	Ivars d'Urgell	(1984)
361-I	Guissona	(1984)
361-II	Torà	(1984)
361-III	Cervera (N)	(1984)

361-IV	Sant Ramon	(1984)
389-I	Mollerussa	(1984)
389-II	Tàrrega	(1984)
389-III	Les Borges Blanques	(1984)
389-IV	Belianes	(1984)
390-I	Cervera	(1984)
390-II	Sant Guim de Freixenet	(1984)
390-III	Guimerà	(1984)
390-IV	Santa Coloma de Queralt	(1984)
392-II	Castellar del Vallès	(1985)
472-II	Reus	(1985)
473-II	Torredembarra	(1984)
473-III	Salou	(1984)
497-II	Mas de Ponç	(1985)
497-III	Xerta	(1985)
497-IV	El Perelló	(1985)
498-I	L'Hospitalet de l'Infant	(1984)
498-III	Sant Jordi d'Alfama	(1984)

(Annex II)

Relació de fulls del Mapa Topogràfic Nacional de l'IGN, a escala 1:25.00, relatius a Catalunya, publicats amb la toponímia incorrecta

259-I	Roses	(1980)
259-II	Cap de Creus	(1979)
259-III	Far de Creus	(1979)
334-I	Girona	(1983)
334-II	La Bisbal d'Empordà	(1975)
334-III	Cassà de la Selva	(1975)
334-IV	Palamós	(1975)
335-I	Begur	(1975)
335-III	Palafrugell	(1975)
394-I	Canet de Mar	(1978)
394-II	Calella	(1978)
394-III	Arenys de Mar	(1978)
446-I	Valls	(1983)
446-II	Vila-rodona	(1983)
446-III	El Morell	(1983)
446-IV	Roda de Barà	(1983)
448-I	Castelldefels	(1976)
448-II	El Prat de Llobregat	(1976)
448-III	Vallcarca	(1976)
547-I	Sant Carles de la Ràpita	(1980)
547-II	Villafranco del Delta	(1980)
547-III	Alcanar	(1980)
547-IV	Far de la Banya	(1980)

ELS CAUS DEL GUITART

Per Xavier BADIELLA i Noguera

El dissabte, dia 14 de setembre del 1975, junt amb el meu germà i l'amic Jenar, tot caminant des de Terrassa, ens arribàrem als Caus, amb la intenció d'explorar-los tot aprofitant que no rejaven. Sabíem que constaven d'una curta galeria d'entrada que donava a un pou de 4 m. on trobaríem una gatera que fins aleshores no havia estat superada degut a l'estretor del pas(1*).

Després de diverses hores de treure terra amb tres cascs de paleta tot fent cadena per la galeria d'entrada no aconseguírem res més que acabar cansats, malhumorats i un xic desenganyats, però l'esperit jove d'aquells anys sabia sobreposar-se a totes aquestes desavinences.

Vaig visitar els Caus dues vegades més en poc temps. Al març del 1977, amb ocasió d'una sortida a la Serra del Gall i el desembre del mateix any, tot aprofitant una col·lectiva de la Secció. La quarta vegada que vaig entrar-hi fou per assegurar un fet ja consumat, l'any 1978. Alguns companys havien forçat la gatera final fins arribar a una petita saleta d'on partia una galeria molt estreta de moment impracticable(2), el dia 16 de setembre d'aquell any, junt amb José Antonio Pérez que en fou el descobridor, anàrem a topografiar el tros nou. La gatera era tant estreta que J.A. Pérez no aconseguí de passar-hi aquest cop, tot i ésser ell el primer d'haver-ho fet. De la saleta en sortia una galeria molt estreta, tant que em fou impossible de passar.

Els Caus rajaren després d'alguns anys de no fer-ho i un cop tornaren a ser secs, en J.A. Pérez tot sol tornà a entrar-hi. Aquest cop sí que pogué superar la gatera, fins i tot pogué seguir per l'estreta galeria de la fins aleshores saleta final(3), la descoberta feu sensació. Com que l'amic J.A. Pérez era del GES del CMT, era lògic que fossin ells els qui es dediquessin a explorar les noves troballes tot i que no ho feren amb gaire encert, llevat de les observacions geològiques del bon amic Claverí. L'entusiasme s'apoderà dels expedicionaris, cosa molt normal. Així doncs, tots a dintre, vinga nois que això és nostre; molta gent, moltes hores dins la cavitat, però de feina no gaire. Si des del primer dia, a causa de l'existència de CO₂ era difícil respirar-hi, després de les anades i vingudes de tanta gent, les condicions es feren insuportables fins al punt que el darrer dia hagueren d'entrar-hi amb bombones d'oxigen. Tot plegat, va estar a punt d'acabar en un drama. Els resultats d'aquestes exploracions deixaven els Caus amb un recorregut de 80 m. i un desnivell de -23 m. on es trobava un nivell d'aigua que semblava amb possibilitats de continuar(4).

L'any 1981 concretament el dia 8 de novembre vaig fer una visita en solitari per tal de tafanejar les noves troballes, una cosa va quedar clara; era tant alt el grau de concentració de CO₂ que el respirar era impossible; vaig abandonar l'exploració a mitja cavitat(5).

Després de tants anys i tenint en compte que l'any 1982 els Caus tornaren a rajar, em tornà a ballar pel cap la idea d'entrar-hi per tal de veure el nivell d'aigua on era i si en passar tant temps, la cavitat s'havia ventilat i era possible de respirar-hi. Amb aquest propòsit, el dia 12 de setembre de 1986, el meu germà Enric i un servidor en una matinal que mai oblidarem, realitzàrem, perquè no dir-ho, una temerària exploració.

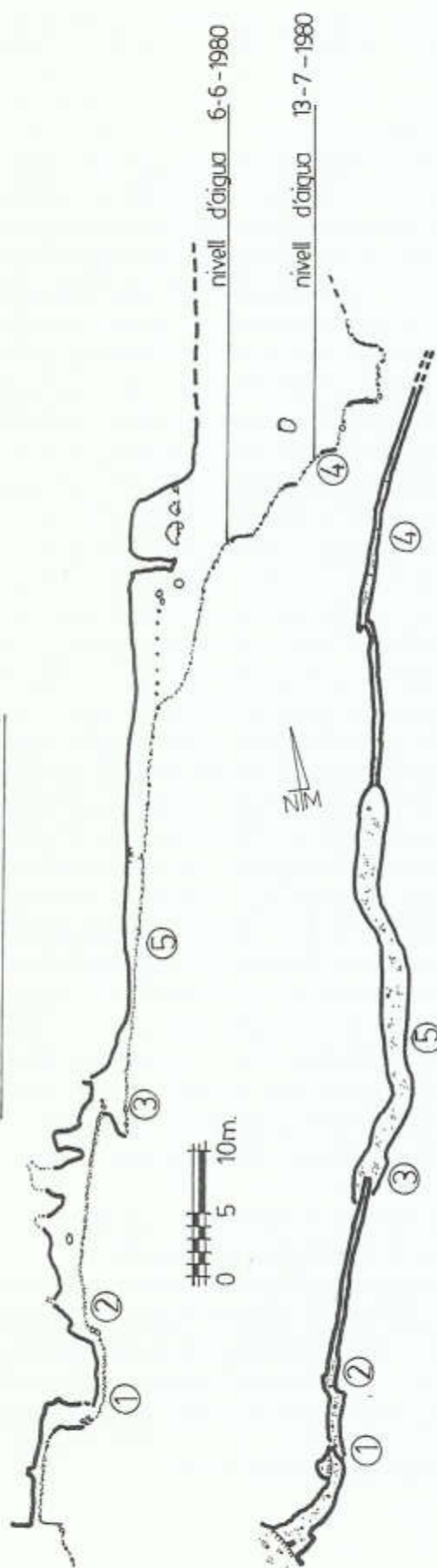
1 Vegeu el croquis de la cavitat, on és indicat el lloc on corresponent cada número.

Sortírem de Terrassa a les 11, cosa poc habitual, però tractant-se d'una cosa especial no teníem ganes de matinar. Els primers metres de la cavitat, eren arrossegats entre roca, fins un ressalt de 4 m. fàcil de baixar, la gatera que seguia era força empipadora, el terra però era de grava fina; el més molest fou la sortida que comparada amb el que encara ens restava era poca cosa. Passada aquesta, seguia una estreta galeria d'uns 16 m. que donava a un petit ressalt de 2 m. un xic molest, però de baixada, ja se sap, és qüestió de deixar-se caure. D'aquí sortia una galeria que de seguida es feia molt baixa, calia arrossegar-se ara entre el fang i grava. Superada aquesta estretor la galeria es feia més alta, però el CO₂ "La Guilla" es començava a notar el ritme de la respiració canviava sobtadament, l'esgotament creixia de forma alarmant, però amb tot, decidirem continuar. La cavitat era ample, uns 2 m. i alta, 1,5 o 2 m. segons el lloc. El terra era ja força fangós, igual que les parets i sostre, en un racó apareixia un grup d'estalactites força bonic. Als 20 m. la galeria s'estrenyia sobtadament i una estreta esquerra recorria el terra, calia progressar fen ramonage uns 6 o 7 m. fins a una repisa en roca mare; l'esgotament era exagerat, cada cop costava més de respirar. Calia devallar un ressalt de 4 m., per al qual previnguts, duíem una corda. Ens ho pensarem més d'un cop d'abandonar l'exploració; no sé el que fou, però decidirem continuar. La devallada fou fàcil, una curta galeria que girava un xic desembocava a un ressalt de 2 m., tot era ple de fang molt tou, els peus s'enganxaven al terra llefiscós, a les parets hom no gosava repenjar-se per por a quedar enganxat. Baixar el ressalt fou fàcil, el fang ajudava a relliscar avall. Als pocs metres un segon ressalt també el devallarem bo i relliscant entre el fang. La galeria era força alta però estreta uns 50 o 60 cm., el nivell d'aigua que esperàvem trobar no existia. Poguèrem devallar un tercer ressalt i arribar a un quart després del qual semblava que la galeria començés a remuntar. No trobàrem gens d'aigua, cosa que ens sorprengué un xic, però la pitjor sorpresa fou la tornada; sortir de la cavitat fou un calvari, remuntar els ressals fangosos fou una dramàtica experiència, la respiració era cada cop més difícil, el cap ens començava a donar voltes, un mareig estrany no ens deixava continuar els moviments; després de seqüències molt patètiques aconseguírem arribar al peu del ressalt de 4 m. on teníem instal·lada la corda. Pujar-lo fou un martiri, començàvem a suar excessivament, el cansament era molt exagerat, la respiració esdevenia angoixosa, calia sortir ràpid si no volíem crear una tragèdia. Ens vèiem obligats a descansar massa sovint, el mal de cap era cada cop més intens, era vital esforçar-se al màxim i marxar aviat d'aquella trampa. La galeria de 20 m. la férem corrent, la gatera que seguia la travessàrem com dues serps. Quin descans! Ara podíem respirar millor, encara ens faltava un bon tros per sortir, tot i que la concentració de CO₂ era aquí molt baixa. L'esgotament i la intoxicació que duíem era prou forta com per notar el gran esforç que acabàvem de realitzar. Superar el ressalt de 2 m. que ara s'ens presentava fou una tasca força complicada, més encara la galeria estreta de 16 m. que seguia. Semblava que mai arribéssim a sortir d'aquell forat, la gatera de grava ja fou més còmoda, ara sí que ja érem fora.

El malestar era angoixós, vomitàvem algunes vegades, el mareig no ens deixava veure on posàvem els peus. Descansàrem un xic i respirant profundament regeneràrem l'aire dels pulmons prou castigats durant l'exploració. Un cop refets, retornàrem a casa. Tot just eren les dues del migdia, havíem tardat tres hores en explorar més tros que els companys del GES del CMT, naturalment amb unes condicions de l'atmosfera molt més desfavorables. Tot i que nosaltres no vàrem trobar gens d'aigua no poguérem explorar tot el que hauríem desitjat. Si els companys del Muntanyenc haguessin estat més eficaços potser ara coneixeríem més coses sobre aquesta sorgència. Ara però, Els Caus seguiran amagant-nos quelcom, el nostre intent de saber el què, fou una temeritat, podíem haver patit un accident, per sort no fou així, però tampoc ens penedim d'haver-ho fet.

ELS CAUS

SERRA DE L'OBAC (TERRASSA)

EXCURSIÓ A LES ESCLETXES DEL PAPIOL (*)

El dia 15 de novembre de 1914 es portà a cap la projectada excursió d'estudis geològics a les Escletxes del Papiol sota la direcció de l'estimat consoci Jascint Elias, prenent-hi part a més la seva filla Eulàlia, entusiasta excursionista, ben sortosa en la recerca de fòssils, i els Srs. Marc Armengol, Serra, Rigol, Baltasar i Santiago Pineda i Llosas.

Sortírem a les 6 del matí per la carretera de Martorell, amb un aire tan fresquet que ens feia anar un xic arronsats. En arribar darrera de la casa de *can Aurell*, ens fixàrem en la caixa o areny que en el dipòsit pliocènic obrí la *Riera del Palau*, quan a principis de l'era quaternària passava per aquest lloc, deixant-la roblerta de graves i al·luvions.

A la pujada de *can Poal* hi férem diferents i profitoses observacions: allí hi veiérem dipòsits d'argiles verdoses pontienques, que es troben pel cap baix a 20 metres per damunt del nivell de les argiles del pla, cosa que prova que aquest sofrí un gran enfonsament abans d'acabar el període pliocènic; al seu damunt veiérem els talls de la caixa o canal que els llots vermells quaternaris hi obriren en escórrer-se costes avall fins al pla, aquests talls tenien l'aparença d'un gran gibrell ple de sang; un poc més amunt examinàrem els molts gruixos d'al·luvions deixats pel Llobregat, quan a principis de l'època *Sarmantienc*a anava a parar prop de *Cerdanyola*; entremig d'aquells pedregars s'hi troben faixes de sauló o arena fina dipositada pel mateix riu, les quals són molt foradades per tenir-hi els caus les formigues, sargantanes i llargandaixos: aquestes faixes estan avui bastant inclinades envers mitjorn, a causa de l'aclofament del terror que produí els esborranys ocupats pel torrent de les *Carbonelles* a llevant i el de *can Misser* a ponent; també notàrem els senyals d'antigues deus carregades d'òxids de ferro, avui estroncades i que es reconeixen pel color de rovell que tenyeix tant el sauló com els conglomerats. D'entre aquests en traguérem alguns palets calcaris, uns plens de petits i blancs nummulits, i d'altres de closques d'ammonits, palets baixats pel Llobregat, tant del nummulític com del cretaci i juràssic dels estreps del Pirineu.

Passat l'*Estret de mossèn Pere*, a llevant de la carretera, hi veiérem una vinya rodejada de marges en forma de paràbola, la disposició dels quals sembla deguda a una esllavissada o aclofament del terror. En arribar a la *Creu dels Tres Batlles*, on hi ha la bifurcació de les carreteres de Martorell i d'Ullastrell, començàrem a veure les constants inclinacions dels bancs d'al·luvions i sauló amb bussament al N.N.E., provinents d'aquella forta empenta vinguda de les Muntanyes de Martorell i de Gelida, que en acabar l'època *Sarmantienc*a féu córrer els terrenys del Vallès cap al N.N.E., alçant lleugerament aquestes serres del centre de la comarca, buidant el llac *Tortónic-Sarmantienc* i desplaçant les aigües cap al nord on formaren el llac *Pontienc*.

En ésser en un recés que hi ha eixint de la carretera, a l'indret mateix de la casa de *can Amat* d'Ullastrell, férem una parada per a esmorzar.

Eren ja quarts de deu quan arrencàrem, i com que encara estàvem molt lluny del terme de nostra excursió, ens afanyàrem, deixant-nos d'observacions que tant temps ens havien fet perdre. Prop de *can Canyadell*, al marge de la carretera hi veiérem un petit dipòsit de llots vermells quaternaris, semblant a un embut, envernissat com de costum per la calçària travertínica o torturà, company inseparable dels llots vermells quaternaris. Aquest torturà al mig

(*) Reproducció del treball publicat a l'"Arxiu d'Estudis" de data

del dipòsit semblava traspuar i rajar en llargs grumolls com llagrimons. Part d'avall de *can Ribot* comencen a desaparèixer els cursos d'al·luvions deixats pel Llobregat, i sols s'hi veuen argiles i bancs de margues tortonenques, en algun lloc bastant desnivellats per falles molt visibles.

Arribats al revolt que forma la carretera prop de *can Costa* de Castellbisbal, on s'hi troben les margues i calcàries helvecienques, començarem la recerca de fòssils. Com que aquell erm ha estat molt escorcollat i fa molt temps que s'ha abandonat l'explotació de la pedrera, sols s'hi troba ja algun rebuig; no obstant, a còpia de remoure trossos de margues, trobàvem un *conus*, fragments de *scutelles*, motllos o recompliments de *lucines* i nacre de moltes petxines.

Poc després reprenguérem la marxa, arribant a migdia a Castellbisbal.

Eren ja quarts d'una quan sortírem de Castellbisbal per la carretera del *Canyet*. En el trajecte de *can Amat* a *can Pedrerol de Dalt*, observàrem que els bancs d'arenisques vermelles *Aquitaniennes* prenen una inclinació general cap a llevant. Igual bussament present aquests bancs a llevant de Castellbisbal, i es nota l'efecte de l'empenta que els inclinà, fins al mateix granit de les *Mines del plom* de *can Doménech*. Aquestes inclinacions són les mateixes que s'observen als bancs *Aquitaniens* del costat del túnel de Martorell, i provenen sens dubte d'aquella forta empenta de ponent cap a llevant que a les darreries del període pliocènic féu retornar al Llobregat cap ací, embassant-se aquesta a Martorell, i sobreixint per damunt de la serra de pissarres de mitjorn del *Pont del Diable*, on anà excavant el congost pel qual passa avui encaixonat.

Abans d'arribar al *Canyet*, els bancs *Aquitaniens* comencen a ésser recoberts per grans gruixos de finíssims llots pliocènics groguencs i vermellencs, que semblen coetanis dels de Martorell, de *can Ubach* de Rubí i de Terrassa. Potser deuen ser dipòsits de llots arrossegats per corrents d'aigua que restaren detinguts i embassats en els grans clots produïts per l'aclofament del terrer a conseqüència del moviment tectònic ja esmentat, i que inclinà els bancs *Aquitaniens* cap a llevant. El dipòsit pliocènic de Martorell fou degut a l'embassament de les aigües del Llobregat en enfonsar-se el terrer i produir-se els enlairats ribassos del marge esquerre del riu; l'estany o estanys pliocènics de Terrassa a l'embassament de les aigües de les rieres del *Palau* de les *Arenes* a conseqüència de l'enfonsament de la planura al peu de les serres de *can Sanfeliu* i de *Creu de Conill*; els dipòsits pliocènics de l'ermita de *Sant Miquel de Taudell*, del desmunt de *can Gonteres* i de dessota del *Camp de Marà*, a l'embassament de les aigües de la riera de *Gaià* en enfonsar-se els *Plans de can Amat* i formar-se els ribassos de les *Gorges de can Font* i els de la serra de *can Misser*; el dipòsit pliocènic de *can Ubach* de Rubí a l'embassament de les aigües de la riera de *Canals* en aclofar-se el terrer a llevant de Castellbisbal i al llarg de la riera de Rubí; i aquest dipòsit del *Canyet* a l'embassament de les aigües del vessant de mitjorn del *Puig Pedrós* o *Puig de Madrona*.

Passat el caseriu del *Canyet* i el pont de la riera, arribàrem a la carretera del Papiol, que seguirem fins a *can Canals*, on hi ha les *Caves del xampany*. Allí prenguérem la dreuera del poble, a mà esquerra, i a pocs passos trobàrem un bonic recer amb un gran safreig i una font, i allí ens deturàrem per a dinar. Al cap d'una hora eixírem d'aquell lloc tan verd i ombrívol, i seguint el camí pujàrem vinyes amunt. Als cinc minuts ens sorprengué un gran esbaldrec al costat del marge, i d'entremig dels pàmpols secs sortí una perdiu, que devia estar ferida d'una ala, i es posà a córrer. En Serra amb dos cops de bastó l'atrapà i se l'emportà viva. Seguint la nostra via, després de baixar un torrent molt fondo, pujàrem una fatigosa costa i arribàrem al Papiol a les quatre de la tarda. Entràrem en un cafè del carrer de Montserrat, i després ens dirigírem a les *Escletxes*.

Allí hi trobarem un pintor amb son cavallet i tela, que treia una bonica vista d'aquelles esqueixades i famoses roques. Aquestes calcàries estan separades unes d'altres per algunes esquerdes, les més remarcables són dues esclatxes paral·leles que prenen la direcció de N. a S., les quals tenen una fondària de tres a quatre metres, i a les parets de les quals s'arrapen moltes eures. En Pineda es ficà en una i la seguí d'un extrem a l'altre. És bastant difícil recórrer-les pel fet d'estar el fons ple de runa de les mateixes calcàries.

Aquestes esquerdes poden ésser causades per trencaments produïts pels terratrèmols o bé per l'arrosament de les roques, que hi ocasionen les *litoclases*; però són eixamplades successivament, potser prové de les calcàries de ponent que rellisquen de mica en mica per damunt de margues un poc pendents i desgastades per les aigües d'infiltració.

De quina època són aquestes calcàries? Si no hagués estat perquè per les obres del Dr. Almera i de mossèn Norbert Font sabia que eren *helvecienques*, el que és per les impressions rebudes al primer cop d'ull, les hauria preses per *cretàciques*. En primer lloc, les calcàries no reposen damunt de les arenisques roges *Aquitaniennes*, sinó d'una bretxa pissarrosa provinent de les veïnes serres de pissarres de llevant i de mitjorn, i damunt d'una marga groguenca; en segon lloc, pel seu color cendrós s'assemblen més a les calcàries cretàciques de *Roca de Droc* que a les grogues helvecienques de *can Costa* de Castellbisbal i de *can Fatjó* de Rubí; i per últim, quasi es donen les mans amb les properes calcàries cretàciques de l'altre costat del Llobregat, mentre estan bastant allunyades de les germanes les helvecienques de Rubí. A més, de moment sembla també molt probable que el mar cretàcic, en el fons del qual es formaren les calcàries de *Roca de Droc*, no es detingués sobtadament en l'arenys del riu, que aleshores no existia, sinó que es ficà en forma de badia fins a les raconades de les pissarres de llevant del Papiol.

Tals són les consideracions que allí se m'ocorregueren. amb tot i això, a les calcàries se les considera, no cretàciques com les veïnes, sinó més modernes o miocèniques. Jo no sóc qui per a esbrinar-ho, en tan major motiu, quan mes observacions foren fetes tan sols a correuita. Aquí no faig més que apuntar impressions de moment.

Com que aquests dipòsits de calcàries de les *Esclatxes* estan en explotació, entremig dels molts fragments que es troben a la cara de mitjorn hi recollirem dues impressions o motlles de petxines, semblants a *pectens*, i un gros fragment d'una *ostrea*; si no foren més abundants nostres troballes fou per culpa de la pressa que portàvem, en anar-se ponent el sol. Baixàrem doncs, d'aquell serralet, i en Llosas, encara que a contra-llum, va fer una fotografia del poble del Papiol, apilotat a l'entorn del campanar i del Castell.

A les 6, essent ja llustre, baixàrem de pressa cap a l'estació, on ens esperava la tartana que havia de retornar-nos a Terrassa. En el trajecte del Papiol a Rubí anàrem a les fosques; tant sols dues o tres vegades la resplendor dels potents reflectors d'algun auto que s'atansava, il·luminava fantàsticament aquell gran passeig de plàtans de la carretera. Des del cementiri de Rubí fins a can Bosch, prop de Terrassa, un dels excursionistes amb un troç de ciri ficat dintre d'una paperina, ens procurà llum, fent-nos més suportable aquella pausada marxa de la tartana emmig de tanta foscor. A les 8 arribàrem a Terrassa, molt satisfets, i amb desitjos de repetir l'excursió una altra vegada.

RACÓ DE LA POESIA

Per Ramon ALZAMORA

LA MUNTANYA DE SANT LLORENÇ DEL MUNT

Jo et saludo Muntanya catalana
nascuda entre el Montseny i Montserrat;
el teu esguard s'estén damunt la plana
i ets plena de noblesa i majestat.

Puja el jovent ardit en caravana
per Can Robert i pel Cavall Bernat
i, amb l'alè poderós que els germans
dalt de la Mola tots s'han ajuntat.

Com guaita que vigila nostra terra,
roman el Monestir dalt de la serra
enyorant un passat ple d'esplendor,
en què, del cim d'aquesta serralada
pels fills de Sant Benet era escampada
la Doctrina de Crist, bona llavor.

És aquesta Muntanya tan completa,
que tots els atractius s'hi han reunit;
i on troba el seu repòs l'anacoreta
que els llums de la ciutat li fan neguit.

Els seus indrets fan somniar al poeta
que hi puja per ser prop de l'Infinit
i els pastors a la nit, dalt de la pleta,
contemplen els estels de fit a fit.

El silenci d'aquesta gran Muntanya
és l'amic fidelíssim que acompanya
qui fressa els seus camins i corriols.

Les úniques remors que allí floreixen,
són els aguts dels gossos que clapeixen
i l'alegre cantar dels fontinyols.

Si, agafant el camí per la drecera,
s'escala aquest paratge tan joliu,
és el Cavall Bernat fita primera
per fer repòs en els matins d'estiu.

En els seus peus s'esguinza una cinglera
on van els aligots a fer llur niu
i, recolzats per la imponent pedrera,
frueixen d'aquell lloc el senyoriu.

Corprès d'aquell encant de la Natura,
va clavar allí el Cavall la ferradura
per restar eternament vora el camí.

I quan braola el tro de la tempesta,
ell aixeca arrogant la seva testa
com un déu mitològic gegantí.

Quan en les nits d'estiu de lluna plena
la Muntanya s'adorm en dolça pau,
conversen des de dalt de la carena
les cimes de la Mola i el Montcau.

I remembren els fets de tota mena
passats des del Marquet al Girbau,
i evoquen les llegendes a balquena
que ens parlen de l'Obac i del Dalmau.

I tornen altre cop a fer memòria
de les tristes jornades a la Història
quan el monstre regnava a Santa Agnès.

I de la mort de l'espantosa fera
quan, envestint-la el comte en la cinglera,
fa renéixer la pau en el Vallès.

Qui des del cim escampa la mirada,
resta encisat de tot allò que veu:
per un cantó, Mallorca la daurada,
per l'altre el Canigó cobert de neu.

La plana del Vallès viu confiada
humil i complaguda a l'entorn seu,
perquè es veu protegida i emparada
d'aquesta mare que ha rebut de Déu.

Quan l'emigrant torna a la llar dels avis,
una oració floreix en els seus llavis
veient complert el somniat anhel;
en albirar des de la mar llunyana
els primers pams de terra catalana:
el pic de Sant Llorenç, a frec de cel.

Terrassa 1950

EMMA, per tú...

Que ens vas deixar un
27 de desembre de 1986
a l'edat de 10 anys.

Si mirem el cel en una nit clara
on la lluna i els estels ens acompanyen
caldrà que ens fixem en un estel nou i jove
tan jove que podríem dir que encara és un infant.

Aquell infant que un dia ens va deixar
quan encara, no havia guardat les nines al calaix.
Per què se n'ha anat?
Per què ens ha deixat?
Per què el senyor se l'ha emportat?

I quan veiem que l'estel ens pica l'ullet
i està enjogassat,
vol dir que està content perquè s'ha fet de nit,
tots el podem mirar i recordar a l'infant.

Però el dia que veiem que cau
i que el seu pas ens deixa una cua de brillantor
cal que correm al lloc on ha caigut
i emmig de l'enlluernador reflex de Pau,
potser descobrim una silueta.

Potser és l'infant que s'enyorava
i ha tornat amb nosaltres.

*Els teus amics i monitors
de la Secció Infantil,
sempre et recordarem.
Als pares, germà i familiars
el nostre adolorit condol.*

CANIGÓ. DE L'ANY 1925 AL 1986

Per **Jaume ALTIMIRA** i **CODINA**

Vaig a contar-vos algunes coses de les meves petjades per terres del Canigó.

Quan jo era jovenet, de 10 a 14 anys, de tant en tant anava a Rellinars a peu pel camí de la Corba i l'Obac ja que la meva mare era filla d'aquest poblet, i des de dalt de la carena veia el Pirineu tot blanc si era a l'hivern, des del Canigó fins a les muntanyes del Pallars, i pensava, quan seràs més gran, un dia hi aniràs.

Aleshores en la meva imaginació jo ho veia lluny, lluny, difícil d'arribar-hi, i poc pensava que arribarien els nostres temps en què amb dues hores un cotxe ens hi portaria.

Abril 1925, primera anada cap al Canigó.

Aprofitant la Setmana Santa ens reunirem 6 companys, Miquel Gibert, Ramon Cabeza, Antoni Grau, Baltasar Plans, Libert Camon i jo, tots menys Libert Camon encara supervivents, i ens proposàrem d'anar a la Pica del Canigó.

Anàvem equipats de la següent manera: Camon i jo amb esquís, Cabeza i Grau amb raquetes, i Gibert i Plans, ni esquís ni raquetes.

Ara, passats més de 60 anys, en què l'experiència de la vida ens fa reflexionar més les coses, esgarrifa de pensar que en aquelles condicions ens atrevíssim a desafiar l'alta muntanya en aquella època i en aquells anys en què nevaba més que ara, ja que si haguéssim estat sorpresos per una bona nevada o torb, el que havia començat com una alegre excursió, podia acabar en tragèdia.

Més la nostra juventut i entusiasme ho aplanaven tot, i malgrat la barreja i deficient equipament arribàrem fins als peus del Canigó, que resultà inconquerible, com era lògic que fos per a un grup tan mal equipat.

Per Camprodon arribàrem a Setcases a passar la nit. En aquella època Setcases no era com ara, que el turisme i els esports de neu l'han fet de moda. En aquell temps havíem de compartir els carrers amb les nombroses vaques i calia continuament mirar on posàvem els peus, i jo crec que aleshores Setcases era el poble més brut del Pirineu.

A l'endemà, per la vall de Carlat seguint el curs del naixent riu Ter, arribàrem al refugi lliure d'Ull de Ter on passàrem una nit gens còmoda, ja que no hi havia ni palla.

Al dia següent a bona hora sortírem del refugi, enfilant cap a la portella de Mentet amb força neu, seguint aquest ordre de marxa: primer els dos esquiadors, després els dos de les raquetes i per últim els altres dos, a l'objecte que ja trobessin la neu un xic aixafada. Arribats a la portella de Mentet, a 2.478 mts., passàrem a la vessant nord o francesa, i amb els esquís emprenguérem una llarga davallada. Parem, i en mirar enrera, veiem els altres quatre, lluny com unes formigues, després de quasi 3/4 d'hora d'espera ens reunim tots sis, operació que repetirem varies vegades.

Acabada la neu, passem pels poblets de Mentet i Nyer, arribant fins a Oleta, a la vall del riu Tet.

Pernoctem aquí i a l'hora de sopar llegim a la premsa francesa que el nostre tren de les Planes, a causa d'una avaria perdé els frens i descarrilà contra una paret junt a la central elèctrica que es troba abans de l'estació de Sarrià causant nombrosos accidentats.

Alta vall de Cadí (Canigó). Foto M. Gibert
10 abril 1925

27 de juny 1926. Foto A. Fabra

En la pica del Canigó

17 juliol 1986. Foto J. Altimira

Amb el nou jorn el tren ens porta a Vilafranca de Conflent, i per Vernet anem a visitar l'abadia de Sant Martí del Canigó. Després de la visita a aquest històric monument, continuem la marxa cap a la vall de Cadí. Quan trobem la neu ens calcem els esquís i ens adelantem a la colla per anar a trobar el refugi de Marialles.

La vall de Cadí es forma sota els pics del Canigó i Tres Vents en direcció a ponent, i bastant avall, a l'indret de la vall de la Llipodera, que pel Pla Guillem comunica amb la vessant del riu Ter, es troba situat l'esmentat refugi. El trobem en un estat lamentable; la posta està oberta i sols s'aguanta per la frontissa superior; a dintre té uns 4 x 4 mts. i està ple de neu que traïem amb els picolets. A pocs metres de distància nostra, hi ha una caseta forestal sòlidament tancada i que no podem utilitzar. Davant de la porta surten piles de llenya colgades, dintre un metre de neu, que descolguem com a únic combustible disponible. Encendre aquella llenya empapada d'aigua fou un gran problema de mistos, papers i alcohol i molta paciència, i quan per fi s'encengué, l'escalfor fongué neu de la teulada i pel forat que feia de xemeneia començà a caure aigua que quasi ens apagà el foc. Amb totes aquelles trifulgues, en posàrem a dormir que ja era més de la una de la matinada.

El nou dia aparegué clar i assoleiat, però a causa de la mala nit que hem passat, ens posem en marxa més tard del previst. La neu era abundant i tova, i en posar-nos en contacte amb la realitat ja vàrem veure que la vall de Cadí era molt llarga i el Canigó molt lluny, i en les nostres condicions, totalment impossible d'arribar-hi.

Intentàrem modificar l'itinerari revoltant el pic de Set Homes cap al Pla Guillem, però els qui només portaven sabates s'enfonsaven més de mig metre i s'exposaven a passar fatigoses hores; per tant la prudència ens aconsellà no avançar més i guardar el Canigó per a una altra ocasió, i sobretot a no fer cap més sortida a la neu amb tan diversificat i deficient equipament.

Per tant, reculàrem cap a Vernet i per Puigcerdà cap a casa.

Del 27 al 30 de juny de l'any 1926 amb els companys Agustí Fabra i Pere Gran, vàrem fer una altra excursió al Canigó.

Ens traslladàrem a Vernet, i d'allà amb un cotxe Ford ens pujaren al xalet-hotel de Cortalets a 2.200 mts. d'altitud, propietat del Club Alpí Francès i que fou inaugurat l'any 1889.

L'endemà al matí, entre bosc i vorejant uns estanyols, anem a trobar la gelera del Canigó —considerada la primera glacera del Pirineu— pel costat de llevant (actualment molt disminuïda per la reculada general de totes les geleres). Aquesta glacera està situada en una gran olla sota mateix de la Pica del Canigó i tancada al fons per una dreta canal, que pugem fins al collet format entre els cims de Puig Barbet i el Canigó i des d'aquí faldejant l'alta vall del Cadí, ja agafem la carena on es troba un curiós monòlit, i per dreta i trencada xemeneia assolim la Pica del Canigó, que té 2.785 mts. d'altitud. La privilegiada situació d'aquesta muntanya, primera talaia que indiscutiblement marca el començament de l'alta muntanya pirinenca pel costat de llevant, permet disfrutar d'una extensa vista vers les planes del Rosselló i l'Empordà, i s'arriba a veure el mar a uns 45 Km. de distància. Els cims de Puig Barbet, Tres Vents i Set Homes són molt a prop; més lluny veiem el Carlit i Bastiments i molts d'altres. Als nostres peus tenim la vall de Cadí i la de Sant Vicenç que baixa cap a Vernet. Sembla a tocar el xalet de Cortalets, i després d'una bona estada al cim, fetes les fotos de ritual, firmada la llibreta i comprovat tot l'horitzó assenyalat en la taula d'orientació situada junt al pedró, abandonem el cim baixant per la vall de Cadí vers el refugi de Marialles a passar la nit. La jornada següent la comencem faldejant el pic de Set Homes cap al Pla Guillem, les Esquerdes de Ro-

ja, el cim de Roca Colom i la portella de Mentet, des d'ont pugem el pic de la Dona, de 2.714 mts., on arribem voltats d'espessa boia.

Aquest cim dóna aigües a tres vessants, a la vall de Mantet, a la de Carança i vers Ull de Ter. A fi de no equivocar el descens, gràcies a la brúixola, orientem els nostres passos en la direcció N.O. vers la vall de Carança, on passàrem la nit en la cabana situada en la jaça o petit prat d'aquesta vall.

Al matí següent seguim riu avall per les impressionants gorges i passant un seguit de passarel·les i pontets aguantats per uns filferros que no mereixen gaire confiança, arribem a Toés, donant aquí per acabada la nostra excursió muntanyenca.

Després de quasi tota la vida (des dels 17 anys als 80) de trescar per les muntanyes del Pirineu seguint des del Canigó fins el Visaurín tocant a Navarra, i pujant tots els cims principals, molts d'ells dues i tres vegades, alguns d'ells amb esquís, pernoctant en refugis i campaments, jo crec que si fes un recompte trobaria que he viscut en total uns dos anys en ple Pirineu.

Doncs bé, per posar punt final a pujar les altes muntanyes, tenint en compte que el passat mes de juny de 1986 he acomplert 80 anys (i ja que les circumstàncies hi obliguen) em vaig proposar dedicar la despedida a la tant nostra i estimada muntanya del Canigó.

El 16 de juliol del 1986, per Camprodon i Prat de Molló ens presentàrem a la vila de Prada de Conflent amb la meva muller i l'amic Josep Ferrer. L'endemà, dia 17, un jeep ens pujà fins al xalet de Cortalets i tot seguit emprenguérem la marxa vers el Canigó pel clàssic camí del coll de la Perdiu. Tenim un bon dia i el trajecte l'anem fent sense dificultats. Més amunt del dit coll el camí és més aspre i rocallós. A cada moment trobem grups de gent que també pugem i alguns que ja baixen i ens diuen que hi ha molts "caillous" (pedres), sembla talment una romiatge, jo mai havia vist tanta gent per les muntanyes pirinenques, potser més de doscents, alguns portaven calçats de ciutat i les passaven morades, hi havia qui portava una criatura a l'esquerra com una motxilla. Arribats a cert punt de la carena veiem sota nostre la gelera del Canigó tan disminuïda que ja no se li pot donar aquest nom. D'aquí en amunt la muntanya es redreça i entre pedres es va pujant seguint més o menys alguns rastres, per arribar al cim de la Pica del Canigó a 2.785 mts., d'altitud. Temps esmerçat des de Cortalets amb parades i fotos: dugues hores tres quarts. Aquí trobem quasi tot l'espai ocupat per una vintena d'excursionistes, tots francesos, al voltant de la taula d'orientació i de la magnífica creu que remata el pic. Si mossèn Cinto Verdaguer encara fos viu, ara no podria escriure en el seu famós poema del Canigó l'estrofa que diu: "Tres mesos hi sóc estat, sens veure-hi persona nada"; els temps, com vàrem poder comprovar, han canviat totalment.

Fem una bona estada de dues hores al cim per contemplar el magnífic panorama, fer fotos i dinar i emprenem el retorn amb precaució per no donar un pas en fals o evitar una torçada de peu, arribant sense contratemps al xalet de Cortalets a passar la nit.

Aquesta excursió de Cortalets a la Pica del Canigó és un trajecte que no ofereix dificultats a una persona bregada, però si que puc confessar-vos que pujar aquest cim a l'edat de 80 anys és comparable a ascendir el Balaitous o el Posets, posem per exemple, als 30 anys.

Per a refer les forces el sopar fou selecte i abundós. Aquest xalet reuneix molt bones condicions, en canvi el nostre dormitori, i suposo que tots ésser iguals, és extremadament senzilla, sense ni un seient ni cap penja-roba, només els dos llits i prou. Tocant al xalet-hotel hi ha un altre edifici o refugi lliure per a quan l'hotel és fora de temporada.

A l'endemà a les 10 i amb el mateix jeep del dia anterior tornàrem cap a Prada per una vall més a llevant que la de pujada, molt estimbada i amb una petita carretera molt atrevida i a estones sota la pluja; amb aquest interessant trajecte acabà la nostra excursió per terres del Canigó.

Els joves que em llegiu, espero que tot i les mixtificacions ambientals i alimentàries de la vida moderna, com que el promig de vida s'allarga, arribeu feliçment als 80 anys i més, i pugueu pujar també a la Pica del Canigó. Així us ho desitjo de tot cor.

El nostre veterà consoci Jaume Altimira i Codina actual soci n.º 8 per ordre d'antiguitat, després d'una llarga vida muntanyenca, resolgué fer el seu comiat als cims pirinencs, i, per a celebrar els seus 80 anys, fer l'ascensió a la Pica del Canigó, cosa que assolí feliçment el passat 17 de juliol de 1986.
Rebi la nostra felicitació, i per a molts anys.

crònica

ACTES I CONFERÈNCIES

—2 d'octubre: **PASSADA COL·LECTIVA DE PEL·LÍCULES I DIAPOSITIVES DEL XXXVIII CAMPAMENT SOCIAL D'ALTA MUNTANYA.** Amb una gran assistència d'acampadors, familiars, amics i consocis, es mostrà gràficament molts dels instants i seqüències viscudes durant la celebració del XXXVIII CAMPAMENT SOCIAL D'ALTA MUNTANYA que fou instal·lat als Plans de Buiró del terme municipal d'Alins de la Vall Ferrera a l'alta comarca del Pallars Sobirà, des del dia 3 al 18 de l'agost passat.

Tant les diverses col·leccions de diapositives procedents d'afeccionats fotogràfics assistents a l'acampada, com el film produït per l'Àngel Casanoves, foren molt comentats i aplaudits per l'afalaga i complaguda concurrència, que en bona part foren protagonistes ocasionals de les nombroses vivències projectades i ocorregudes durant aquelles memorables jornades pirinenques.

—9 d'octubre: **ASCENSIONS ALS ANDES I UNA INCURSIÓ A LA SELVA PERUANA.** El nostre jove consoci, Jordi Anglès i Soler, presentà el seu film documental realitzat durant el transcurs dels mesos de juny a l'agost de l'any 1984.

Aquest film capta l'aprofitada campanya empresa per les grans serralades andines i per la selva verge amazònica del Perú.

Solament acompanyat d'un altre camarada de cordada, assoliren a la "Cordillera Blanca" del Perú, els cims de l'ARTESONRAJU de 6.035 metres d'altitud, el de QUITARRAJU —6.025 m.— i el HUASCARAN —6.768 m.—.

A la "Cordillera Oriental o Real de Bolívia", atanyeren els cims del HUAYNA POTOSI de 6.130 metres d'altitud, i el de l'ILLIMANI —6.430 m.—.

Culminaren tots aquests triomfs muntanyencs amb la consecució victoriosa del cimall del SAJAMA de 6.504 metres, situat emmig de la "Cordillera Occidental boliviana".

Interessaren vivament les seqüències filmades durant el recorregut d'una navegació fluvial per les aigües del riu UCAYALI i el seu afluent, el CAÑERIAS, tributaris de l'immens Amazones i perduts dins de la selvàtica i inexplorada zona peruana de PUCALLPA.

—Dies 16 i 30 d'octubre: **METEREOLOGIA.** El jove i popular metereòleg, n'Alfred Rodríguez i Picó, ens assabentà en aquestes dues de les seves noves vetllades, sota el tema genèric de METEREOLOGIA, amb un parell de molt suggestives i entenedores —mercès al seu envejable do de complicitat arrabassadament comunicativa— lliçons d'aquesta vitalíssima ciència, esdevinguda de primordial tema de conversa i controvèrsia mercès a la tan imprescindible com atenta presència en els avassaladors noticiaris televisius.

A la primera jornada ens informà de les causes efectes de les variacions atmosfèriques. La història quasi recent de la metereologia (ja que fou seriosament iniciada durant l'esclat de la primera guerra europea del 1914 al 1918) i el seu desenvolupament acreixent i perfeccionador des de la dècada dels nostres seixantes. Continuà mostrant la pedagogia del dibuix dels plànols atmosfèrics; gràfic de superfície i altitud. Ens explicà l'actualíssim fenomen de la temuda "gota freda", així com les a voltes dramàtiques i sempre destructives conseqüències de les manifestacions tempestuoses, l'acreixement contaminant, les explosions nuclears, etc.,

que avui modifiquen i destrueixen de manera irreversible l'atmosfera que envolta i protegeix el nostre amenaçat planeta.

Transcorregué la segona i darrera jornada amb una acurada lliçó del procés de confecció dels tan populars com divulgats gràfics metereològics de diària edició i de multitudinària consulta. Seguí amb el tema de les tempestes: formació, desenvolupament, conseqüències i precaucions a prendre, sobretot en l'aspecte excursionista. Amplià els coneixements que hom té dels llampecs, llamps i els seus derivats: la guspira ("centella"), la bola de foc, el tro, etc.

Finalitzà tot comentant una sèrie de diapositives mostrant la temàtica pedagògica de les diverses formacions de núvols i la seva vasta i complicada nomenclatura. Clogué amb la projecció comentada de la gran varietat existent (molts d'ells, inconeguts pels neòfits) de tota mena de fenòmens atmosfèrics.

Totes dues vetallades foren atentament correspostes per una molt gran concurrència, succés que confirma el molt grau d'interès per aquest quotidià tema, així com l'avassalladora popularitat aconseguida per aquest notable i conegudíssim metereòleg, col·laborador de la nostra televisió autonòmica.

— **Dijous, 23 d'octubre: TRAVESSADA DE TERRASSA A LA PICA D'ESTATS EN SET JORNADES.**

Els fotògrafs JOAN ALCARAZ, JAUME GALOFRE, MARIA DOLORS MARCELÓ, ISIDRE SURRALLÉS i JAUME URPI, components del grup de vuit consocis, els quals, durant els dies del 3 al 9 del passat mes d'agost, realitzaren la TRAVESSADA DE TERRASSA A LA PICA D'ESTATS EN SET JORNADES, emmig d'una encuriosida espectació, presentaren en aquesta vetllada el reportatge fotogràfic de diapositives impressionades durant els escasos dies que durà aquest tan curt com esgotador periple muntanyenc.

Obrí l'acte, el nostre president, en JAUME GALOFRE, qui també en fou un d'aquests intrèpits i resistents expedicionaris que des de llurs domicilis emprengueren a peu i n'assoliren l'allunyada fita del nostre màxim sostre de Catalunya. Explicà amb bona dosi d'ironia, les vicissituds i experiències viscudes pel transcórrer d'aquest llarg i esdevingut difícil camí, a causa de la imposició de disposar de tan poques jornades per aconseguir tan llarga i desnivellada distància.

En FRANCESC JOSEP SUÀREZ, creador i cap de l'expedició, representà el grup de caminaires, bo i comentant de manera efectiva i contundent, els paisatges recorreguts per les diverses comarques que travessaren: des del nostre Vallès, fins al límit fronterer de la França a l'altiu Pallars Sobirà, passant per les comarques del Bages, el Berguedà, la Cerdanya i l'Andorra. Hom copsà visualment les característiques tan diferenciades les unes de les altres, ja sia en l'aspecte orogràfic, paisatgístic, climatològic, de vegetació i de pervivència i activitat humana.

L'interès, varietat visual i oral, així com la perfecta realització i muntatge fotogràfic d'aquest valuós conjunt documental, fou molt de l'agrat i total aprovació de la notable concurrència assistent, que aplaudí enfervoridament els seus autors, els dissertadors i als altres membres que assoliren aquesta socialment històrica i representativa caminada.

— **4 de novembre: ASSOCIAZIONE POLIFONICA SANTA CECILIA DI SASSARI (SARDENYA).**

Col·laborant amb la programació del RETAULE ARTÍSTIC DE TERRASSA, 1986, presentàrem a l'auditori del Centre Cultural de la Caixa d'Estalvis de Terrassa, aquesta presgitiosa agrupació coral mixta de la ciutat de Sassari, a l'illa de Sardenya.

Aquesta coral composta per vint cantaires femenins i el mateix nombre de masculins, dirigits pel jove director PAOLO CARTA, dedicà als nostres consocis i a tots els afeccionats a la bona música de Terrassa, una selecció del seu vast i representatiu repertori.

A la primera part del concert, interpretà magistralment una selecció coral de "L'Amfiparaso" — comèdia armònica a cinc veus — composta per Oratio Vecchi (1550 - 1605) també una altra selecció basada en l'obra "El festí del vespre de Dijous Gras" original del compositor Adriano Banchieri (1567 - 1634).

La segona part fou totalment dedicada a la interpretació de cançons populars extretes del vast i ric repertori folklòric d'aquesta illa mediterrània. De les diverses peces interpretades, una bona part foren cantades en la nostra llengua catalana, la qual, resta encara viva per l'indret sardanyès de l'Alguer. Amb aquest dialecte del català, s'expressà bellament i emocionada, el comentarista de cada una d'aquestes encisadores, emotives i magistralment armonitzades cançons populars d'aquelles terres que foren germanes de la nostra Pàtria.

Un sincer parlament a càrrec del nostre president, en Jaume Galofre, preludià dignament aquest acte d'agermanament d'entitats i països amb el bon auspici de l'art, l'amistat i companyonia.

Amb gran entusiasme i emoció dels concurrents, finalitzà aquest inoblidable concert, amb la interpretació del nostre Cant de la Senyera.

Amb la promesa feta d'un futur retorn entre nosaltres, servarem amb admiració i agraïment, el pas d'aquests cantaires i el do del seu privilegiat art. Sortosos els qui oïrem i aplaudirem i malaventurats els qui no pogueren o no cregueren amb la voluntat de la seva presència en aquest (i d'altres similars) acte ple de fervor artístic, de confraternitat i agermanament col·lectiu.

— **Dijous, dia 20 de novembre: EXCURSIONISME I MALALTIES DE LA PELL.** Amb aquest títol, el prestigiós dermatòleg concitadà nostre, el Dr. XAVIER SIERRA, ens ofrenà una sàvia lliçó de caire molt apassionant per als muntanyencs, escaladors, esquiadors i tota la diversitat d'especialitats derivades de la nostra més cara afecció: l'excursionisme.

Comentant-ne una selecció de diapositives mèdiques molt ben realitzades, ens informà dels perills i transtorns que suposa el restar-ne sovintejament en contacte amb els elements atmosfèrics, sobretot, amb les excessives radiacions solars, la qual cosa, suposa el risc de irregularitats i malalties de la pell, moltes vegades a causa de restar-ne importància del ver risc que que aquestes comporten.

Aquests problemes mèdics, la seva prevenció, el seu desenvolupament i tractament adequats per a gaudir-los, foren esquemàticament mostrats i ben compresos per l'atent auditori assistent, el qual, i al finalitzar la interessantíssima dissertació, provocà un prolongat i profitós col·loqui-consulta mèdica, resultat de molt alligadora faisó per l'il·lustre i aplaudit conferenciant.

— **Dijous, 11 desembre: SAIPAL'85.** El grup expedicionari del C.E.T., vencedor d'aquesta notable gesta aconseguida dins de l'altiva serralada de l'Himalaia, presentà per segona vegada aquest esplèndid àudio-visual, realitzat pels fotògrafs de l'expedició.

Aquest cop, fou presentat al nostre local social, en el qual, el públic assistent a l'acte, coincidí amb la major revalorització d'aquest document gràfic, ja que donades les característiques del nostre local, foren més bellament logrades i admirades les seves característiques tècniques de projecció i sonoritat.

Finalitzat l'acte, tingué efecte un simpàtic col·loqui entre els autors, protagonistes i el públic notablement especialitzat en el tema del gran muntanyisme.

— **26 de desembre: REQUIEM PELS NOSTRES BOSCOS.** Amb aquest anunciat, es desenvolupà la tradicional vetllada nadalenca per a la diada de Sant Esteve. Enguany, hi actuà la jove i jove agrupació de cantaires del **Cor del Conservatori de Terrassa**, eficaçment dirigit pel seu jove mestre, en GREGORI RODRÍGUEZ. Durant les dues parts encomanades a aquesta notabilíssima coral, s'interpretà una munió de composicions de caire variat, originals de compositors nostrats i foranis, no mancant-hi empero, qual que nadala, que confirmà i afalagà l'ambient peculiar de la vostra emotiva festa del naixement de JESÚS.

A la part central i glosant el tema de l'acte, el nostre consoci i admirat poeta, en FRANCESC PALET I SETÒ, després d'una apesurada introducció lamentant les terribles cremades forestals que sofrírem durant el fatídic estiu passat, amb els temes: Arbres, Plantes, i Animals Salvatges, ens recità una successió d'emotius i bellament escollits poemes, escrits pels més preclars dels nostres poetes catalans, així com també d'unes esplèndides composicions creades pel mateix glossador.

Tant el grup de cantaires, el seu director, i el poeta-recitador, foren molt aplaudits i felicitats per la nombrosíssima concurrència que feu insuficient — per cabuda — el nostre local social.

TRAVESSADA DE TERRASSA A LA PICA D'ESTATS EN SET JORNADES

Durant els dies 3 al 9 d'agost, coincidint amb les vacances estiuenques, un grup de vuit dels nostres consocis, realitzaren la llarga caminada de Terrassa a la Pica d'Estats, el cim culminat de Catalunya (3.141 m.) en el curt espai de temps corresponent a aquest reduït períple de set difícils i esgotadores jornades.

Aquests agosarats i resistents marxadors foren: Joan Alcaraz, Jaume Galofre, Maria Dolors Marceló, Cristino Nart, Frederic Roldan, Isidre Surrallés, Francesc Suárez — cap d'expedició — i Jaume Urpí.

L'assoliment de la Pica d'Estats després de tan ruda caminada, coincidí amb la mateixa jornada de l'ascensió oficial del Centre i en la qual hi participaren un nombre de 70 consocis que partiren del XXXVIII Campament Social d'Alta Muntanya, situat per aquelles dates, als Plans de Buiró, al terme d'Alins de la Vall Ferrera.

Esperem promptament la publicació d'una detallada relació d'aquesta notable gesta muntanyenca, contada per quiscún dels seus esforçats protagonistes.

XIII MARXA NACIONAL D'EXCURSIONISTES VETERANS

Durant els dies 11 i 12 d'octubre, es celebrà la XIII MARXA D'EXCURSIONISTES VETERANS. Aquesta nova edició fou organitzada per la UNIÓ EXCURSIONISTA DE SABADELL i es concretà amb una caminada pels contorns i el cim de La Mola, del massís de Sant Llorenç del Munt.

Hi concorregueren un total de 884 excursionistes veterans i procedents d'arreu de la península, entre els quals, hi participaren i representaren el nostre Centre un total de sis equips.

Xè. APLEC EXCURSIONISTA DELS PAÏSOS CATALANS

Del dia 31 d'octubre al 2 de novembre tingué efecte el Xè. APLEC EXCURSIONISTA DELS PAÏSOS CATALANS. Enguany es celebrà en el xamós paratge de l'Ermita de la Santíssima Trinitat situada dins dels vessants de les muntanyes de Prades terme municipal de l'Espluga de Francolí.

En aquesta trobada d'excursionistes de tots els països de parla catalana s'hi celebraren molts diversos actes culturals i esportius i d'esplai, entre els quals, una excursió col·lectiva per les Serres de Prades, Foc de Campament amb l'especial projecció d'un audiovisual amb el tema de Països Catalans, una Castanyada de Germanor amb l'actuació d'un bon Grup d'Animació. Així mateix, i durant el transcórrer d'aquest aplec, s'afectuà l'anyal Assemblea de Delegats de totes les entitats excursionistes catalanes. La cloenda tingué efecte al Casal de l'Esplugu de Francolí amb una ballada de sardanes i un Dinar de Germanor.

El grup d'assistents del nostre Centre, fou encapçalat pel nostre vice-president, en Manel Campos.

— Diumenge, 9 de novembre: TROBADA EN MEMÒRIA DELS EXCURSIONISTES MORTS.

Un grup de consocis representà el nostre Centre en aquesta anyal TROBADA EN MEMÒRIA DELS EXCURSIONISTES MORTS, durant la qual, hom evoca i es prega per a tots els muntanyencs desapareguts físicament durant el curs de l'any.

Enguany, l'organització anà a càrrec del Foment Excursionista de Barcelona, i tingué per marc, els contorns i l'església romànica de SANT MIQUEL, vertader niu d'àligues penjat pels vertiginosos estimballs que sostenen les quasi inaccessibles, patètiques i impressionants ruïnes del castell del MONTMELL, situat al caire d'un dels dos cims bessons — 781 i 861 metres d'altitud— que s'aixequen d'una escabrosa i altívola cresta muntanyenca que senyoreja ferrenyament la xamosa i pintoresca vall de LA JUNCOSA, situada davall del Baix Penedès.

VII RONDA VALLESANA

Com ja comença a esdevenir tradicional de cada any, el dia 20 d'octubre, un bon nombre dels nostres consocis assistí a la setena edició d'aquesta popular i concorreguda marxa excursionista.

Enguany el recorregut d'unes sis hores i escaig de camí, es realitzà pels agrestes, inconneguts i difícils vessants ponentins del massís del Montseny i amb el següent itinerari: El Figueró, Can Plans, Sant Cristòfol de Monteuges, Casa i font de Can Valls, Roca Centella (1.002 m.), Coll de la Creu o dels Carboners, Turó Monner (1.101 m.), El Parany o Serrat de l'Alzina (1.156 m.), Ca l'Agustí, Collet de Sant Martí, Santa Maria del Tagamanent (1.055 m.), Can Bellver, Crestes dels Collets, Can Bosc, Sant Pere de Vallcàrcara, Font del Molí, El Figaró.

En total hi concorregueren 850 excursionistes, d'ells, s'hi registraren 31 consocis nostres.

II SOPAR DE GERMANOR

La segona edició del que esperem s'esdevingui anyal SOPAR DE GERMANOR a honor de tots els socis que assoleixin més de 50 i 25 anys respectivament de socis del nostre Centre, es celebrà durant la nit del dia 28 de novembre dins dels salons del restaurant "Milton Convencion".

D'entre els 156 comensals assistents, s'homenatjaren els nous posseïdors de les medalles commemoratives de la seva fidelitat envers el C.E.T.: una d'or i 15 d'argent, corresponents als 50 i 25 anys, respectivament.

Durant l'acte, que fou dignament presidit per la regidora de l'Excel·lentíssim Ajuntament, na Consol Torres, ultra els parlaments de ritual, amenitzà i complagué a tota la germanívola concurrència, el notable grup d'Havaneres local, "VALLPARADÍS".

— **24 de desembre: MISSA DEL GALL A LA MOLA.** A pesar de la temperatura glacial que s'escaigué en la serena i estel·lada Nit del Nadal d'enguany, com ja n'és bona tradició des de fa moltes anyades, un gran nombre dels nostres consocis, assistí a la sempre emotiva Missa del Gall que conclabrem dins del venerable cenobi de SANT LLORENÇ DEL MUNT.

EXPOSICIONS

— **10 al 18 d'octubre: EL MASSÍS DE SANT LLORENÇ DEL MUNT I LA SERRA DE L'OBAC ALS CARRERS DEL BARRI DE SANT LLORENÇ.** Sota la temàtica que en resumeix el seu anunciat, en el nostre local social s'hi exposà una notable col·lecció de fotografies en color degudes als fotògrafs Jordi Westermeyer i Rafael Martínez i del nostre consoci Josep Alavarez.

Aquesta col·lecció fou cedida pels seus autors després d'ésser presentada i exhibida al Centre Cultural i Muntanyenc del barri de Sant Llorenç del Munt, ja que aquest conjunt de vint-i-nou documents gràfics dels llocs més característics de les nostres muntanyes veïnes, dóna a conèixer de manera didàctica i fotogràfica, la nomenclatura d'altres tants de carrers que n'aglutinen aquesta populosa, i pel que es veu, culturalment i formativament inquieta i creativa barriada terrassenca.

— **20 de desembre al 6 de gener: CERÀMIQUES DE CARME CORTADELLA.** Fou extraordinàriament visitada, comentada i alabada, aquesta bella mostra d'art de la ceràmica. La perícia tècnica de l'autora, a l'ensem, resta junyida amb un gran sentit de varietat, originalitat i d'una rara i poètica inspiració creativa.

NOTICIARI DIVERS.

TERRASSENS DE L'ANY

El nostre Centre, es congratula amb motiu d'haver-se nomenat "TERRASSENS DE L'ANY" a tres consocis nostres, entre els quatre escollits per a l'edició d'enguany d'aquesta selecció anyal i honorífica de conciutadans nostres mereixedors de tan preuada distinció.

Aquests socis mereixedors del títol, són: JOSEP MARIA ÀRIAS I VENTALLÓ, doctor en medicina en la seva especialitat de Dermatologia i incansable viatger, explorador i divulgador de les seves constants i erudites descobertes; RICARD CAMÍ I ALIART, president de la Caixa d'Estalvis de Terrassa, promotor i difusor de la cultura i l'art patri; JOSEP MARIA DOMÈNECH I FARGAS, notable investigador, autor i propagador de la història, l'art i la cultura, en especial, de Terrassa i la seva comarca.

Com en altres edicions d'aquest nomenament, n'hem felicitat a uns altres consocis que foren mereixedors del mateix guardó ciutadà, expressem als novells proclamats, les més sinceres lloances per aquesta distinció que a ells honora i a l'ensem, honora a la nostra entitat, per la qual, laboren i col·laboren des de molt llargues i profitoses anyades.

biblioteca

OBRES INGRESSADES PER DONATIU:

- REFUGIS I XALETS DE LA UNIÓ EXCURSIONISTA DE CATALUNYA, ANY 1986. Donatiu dels editors.
- "F.E.M.: SUPLEMENTO ANUARIO 1985". Edita i ofrena; F.E.M.
- ELS DOCUMENTS DEL MILENAR DE RUBÍ -any 986. Diversos autors. Edita i ofrena: Agrupació d'Estudis Rubinencs "RIBÓ RUBEO". Rubí, 1986.
- GOIGS A LLAOR DE LES SANTES VERGES I MÀRTIRS JULIANA I SEMPRONIANA, PATRONES DE MATARÓ. Edició del 1982. Donatiu: M.F.B.
- "MAPA TURISTICO DEL PARQUE NATURAL DE LAS SIERRAS DE CAZORLA Y SEGURA". Esc. 1.-100000. Ed. Everest S.A. Donatiu de Pere Verderí.
- PREGÓ DE LA FESTA MAJOR D'ULLASTRELL, ANY 1986. Autor: Carles Puig i Vilanova. Ed. "Ullastrell, Ressor Local". 1986. Donatiu d'un consoci.
- GOIGS EN LLOANÇA DE SANTA MARIA ASSUMPTA PATRONA DE LA PARRÒQUIA I POBLE D'ULLASTRELL. Ullastrell, 15 d'agost del 1986. Donatiu d'un consoci.
- RELLINARS. Autora: Mª Dolors Moreno i Albareda. Edita: Patronat Local de la Vellesa de Rellinars, 1986. Donatiu d'un consoci.
- ELS ARBRES MONUMENTALS DE CATALUNYA. Autor: Ramon Vinyeta. Col·lecció Art i Paisatge. Editorial Cel Blau. Torelló, 1985. Donatiu d'un consoci.
- MATADEPERA EN FESTES, 86. Edita i ofrena: Ajuntament de Matadepera.
- "BOLLETTINO DELLA SOCIETA ADRIATICA DI SCIENZE DE TRIESTE. Volum LXVIII. 1984-1985. Donatiu dels editors.
- ELS XATOS I EL ROMIATGE A SANT MUÇ. Autora: M. Àngels Jorba i Valls. Edita: Patronat del Museu-Biblioteca de Rubí, 1986. Donatiu de F.S.
- AJUNTAMENT DE BARCELONA, ESTADÍSTICA MUNICIPAL - BUTLLETÍ 1985. Edita i ofrena: Ajuntament de Barcelona.
- RUBÍ: LA REVISTA DEL MIL·LENARI, JUNY 1986. Edita i ofrena: El Consell Executiu del Mil·lenari. Rubí, 1986.
- MEMÒRIA EXERCICI 1985 DE LA CAIXA D'ESTALVIS DE TERRASSA. Edita i ofrena: C.E. de Terrassa.
- EL SANTUARI LUNI-SOLAR DE LA POLA. Autor: Amador Rebullida i Conesa. Col·lecció Monografies Vallesanes n° 3. Editorial Egara, Terrassa, 1986.
- GOIGS DELS GLORIOSOS MÀRTIRS SANT QUIRZE I SANTA JULITA DE POBLET. Berga, fotocòpia de l'edició del 1984. Donatiu d'A.G.R.
- XIII ASSEMBLEA I MARXA NACIONAL D'EXCURSIONISTES VETERANS. Sabadell-Matadepera 11-12 Octubre 1986. Edita i Ofrena: U.E. de Sabadell.
- "ASAMBLEA Y MARCHA NACIONAL DE MONTAÑEROS VETERANOS (NORMAS)". Autor: ANGEL FERNANDEZ. Donatiu dels editors.
- LES PLANTES SILVESTRES DEL PARC NATURAL DE SANT LLORENÇ DEL MUNT I L'OBAC. Diversos autors. Guies de Descoberta n° 3. Edita i ofrena: Diputació de Barcelona.
- EL PARC NATURAL DE SANT LLORENÇ DEL MUNT. Diversos autors. Edita i ofrena: Diputació de Barcelona.
- PETITA HISTÒRIA DELS JOCS OLÍMPICS. Autor: Francesc Peris. Il·lustracions: Pilarín Bayés. Edita i ofrena: Ajuntament de Barcelona.
- VII RONDA VALLESANA: MONTMANY, FIGARÓ, TAGAMENET. Diversos autors. Editen els organitzadors: U.E. Sabadell, Donatiu de M.F.B.

- GOIGS DE NOSTRA SENYORA DE FALGARS QUE ES CANTEN EN LA SEVA CAPELLA EN EL TERME I PARRÒQUIA DE LA POBLA DE LILLET, BISBAT DE SOLSONA. Edició del 1980. Donatiu d'A.G.R.
- X APLEC EXCURSIONISTA DELS PAÏSOS CATALANS A LES MUNTANYES DE PRADES, TARDOR 1986. Edita i ofrena l'organització: S.E. del C. de Lectura de Reus.
- PLANISFERI TERRESTRE. HEMISFERI BOREAL. Edita i ofrena: G.C.C.A. 1979.
- VI MARXA INFANTIL DE REGULARITAT DE CATALUNYA, SANT JOAN DE LES ABADESSES, SETEMBRE 1985. Edita i ofrena: U.E. SANT JOAN DE LES ABADESSES.
- CATALUNYA: RUTES DEL ROMÀNIC. Edita i ofrena: Generalitat de Catalunya. Direcció General del Turisme.
- XIPRERET: RECULL DE POESIES DE TERESA BOSCH. Edita i ofrena: Caixa de Pensions.
- LLIBRE DE SANT LLORENÇ DEL MUNT. Autor i editor: Francesc Vila i Plana, 1965. Donatiu de F.S.
- SARDEGNA: IMMAGINI DI UN'ISOLA. Autor: Salvatore Colomo i Francesco Ticca. Editric: Arxivo Fotografico Sardo. Sassari 1984. SARDEGNA: LE GROTTA DELLA ISOLA. Autors i editors, idem. Donatius de l'Associazione Polifonica Sant Cecilia di Sassari (Sardenya), amb motiu de la seva actuació pel nostre Centre, el dia 4 de novembre 1986.
- GUIA TURÍSTICA: LA GARROTXA. Edita: Consell de Muntanya de la Garrotxa i la seva Mancomunitat Intermunicipal i la Generalitat de Catalunya. Diversos autors. Donatiu de M.F.B.
- GOIGS EN LLAOR DE SANT JOSEP ORIOL, BENEFICIAT QUE FOU DE L'ESGLÉSIA DEL PI, LES RELÍQUIES DEL QUAL, ES VENEREN A DITA ESGLÉSIA. Edició del 1972 a Barcelona. Donatiu de les germanes Dalmases.
- GOIGS DEL GLORIÓS SANT ANDREU, APOSTOL. PATRÓ DE LA PARRÒQUIA DE PRUIT. BISBAT DE VIC. Edició de la Parròquia, 1965. Donatiu de M.F.B.
- "HISTORIA DEL MONTAÑISMO EN ESPAÑA". Autor: Ramon Muñoz. Imprimeix: Mercagraf S.A. 1981 Donatiu de l'Assemblea de l'Escola Catalana d'A.M.
- 100 ANYS DE PRESENCIA 1886-1986 DE LA CAMBRA DE COMERÇ I INDÚSTRIA DE TERRASSA. Recopilació, revisió i notes per Jordi Pi de la Serra i Joly. Edita i ofrena: la C.O. de C.I. de Terrassa, 1986.
- "GOZOS A SAN JUAN DE PEÑAGOLOSA, VENERADO EN VISTABELLA (del Mestrat)". Donatiu de M.F.B.
- 10 ANYS DE RIALLES A TERRASSA. Diversos autors. Edita i ofrena: Moviment Rialles de Catalunya. Delegació d'Òmnium Cultural de Terrassa.
- ESGLÉSIES I CAPELLES ROMÀNIQUES DE CALDES DE MONTBUÏ. Autor: R. Garcia i Carrera. Ed. Egara. Terrassa, 1986. Donatiu dels editors.

OBRES INGRESSADES PER ADQUISICIÓ

- TAGA - SERRA CAVALLERA. Guia Cartogràfica. Editorial Alpina, Granollers.
- MONTGARRI - MONTVALIER. Guia Cartogràfica. Editorial Alpina, Granollers.
- COTIELLA - PEÑA MONTAÑESA. Guia Cartogràfica. Editorial Alpina, Granollers.
- ALT PALLARS: ESGLÉSIES, ERMITES I PISTES DE MONTANYA. Autor: Joan Camps i Permanyer. Edita: C.E. Pirenaic i F.E.E.C. amb el suport de la Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1984.
- ELS GOIGS DE LA PARRÒQUIA DE SANT PERE DE RUBÍ I ERMITES DELS ENVIRONS. Recull i edita: Miquel Rufé i Majó. Rubí, Nadal del 1984.
- LA VALL DE TAVASCAN. Autor: Josep de Tera i Camins. "XIX Premi Sant Bernat". Edita: Arxiu Bibliogràfic Excursionista de la U.E. de Catalunya. Barcelona, 1985.
- MÉS ENLLÀ DEL RANCOR. Autor: Ferran Canyameres. Col·lecció Laertes (Els Llibres de Glauco). Edita: Ajuntament de Caldes de Montbui, 1986.
- GUIA N° 14 RENFE. Horaris trens del 28 Setembre al 30 Maig del 1987.
- LA RIERA DE LA BATZUCA. Autor: Jordi Pujol i Forn. Il·lustracions; Eduardo Saiz Alonso. Edita: Fundació Caixa de Pensions. Barcelona, 1986.
- CATALUNYA COMARQUES. Gràfic a l'escala: 280.000. Estudi i realització cartogràfica; Felip Garcia i Acon. Revisat i actualitzat; Francesc Gurri i Serra. (CEC). Edita: Distrimapas Telstar. Barcelona.

- COSTA BRAVA I: BLANES, LLORET, ST. FELIU DE GUÍXOLS, ETC. COSTA BRAVA II: CADAQUÈS. Mapa Turístic-Urbanitzacions-Camping-Carta Marítima-Excursions-Muntanyisme. Editorial Alpina, Granollers.
- GUILLERIES - COLLSACABRA. Guia Cartogràfica. Editorial Alpina, Granollers.
- ITINERARIS DE L'ALTA GARROTXA (II). Autor: Joaquim Agustí i Bassols. Edicions El Bassegoda, S.A. Olot, 1986.
- "LA VALLTORTA: ARTE RUPESTRE DEL LEVANTE ESPAÑOL". Diversos Autors. Presentació: Dr. Eduard Ripoll i Perelló. Edicions Castell, S.A. 1982.
- CATALANS ALS 8000... Autor: Alexandre Marcet. Llibre de Motxilla n° 29. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1986.
- ELS CAMINS IRRESOLTS. Autor: Albert Jané. Llibre de Motxilla n° 30. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1986.

OBRES INGRESSADES PER SUBSCRIPCIÓ:

- COMARQUES I SUBCOMARQUES DE CATALUNYA. VOL. II: COMARQUES MERIDIONALS - COMARQUES CENTRALS. Edita: Agrupació Catalana de Promoció Excursionista. Col·lecció Aprofundiment Comarques Catalanes. Mollerussa, 1986.
- "RUTAS PIRENAICAS N° 3: MACIZOS DE LA MUNIA Y NEOVIELLE". Autor: Luis Alejos. Publicació trimestral de la Federació Vasca de Montaña.
- DOCUMENTS CNUCED, 1985, DOCUMENT N° 5, 1986: ELS PAÏSOS MENYS AVANÇATS. Edita: Centre Unesco de Catalunya. Barcelona, 1986.
- CATALUNYA ROMÀNICA, XXII: MUSEU EPISCOPAL DE VIC - MUSEU DIOCESÀ I COMARCAL DE SOLSONA. Diversos autors. Edició: Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1984.
- HISTÒRIA NATURAL DELS PAÏSOS CATALANS: GEOLOGIA I. Diversos Autors. Edita: Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1984.
- REVISTES: AL VENT. "ALP". CAMACUC. CAVALL FORT. CATALUNYA VERDA. CORREU DE LA UNESCO. CULTURA. "DESNIVEL". EL MÓN. EL TEMPS. "EL SARRIÓ". EXTREM. FUNDACIÓ CONGRÉS CULTURA CATALANA. L'AVENC. L'EROL. MAI ENRERA. MUNTANYA. "PIORNAL". "PYRENAICA". REVISTA CATALANA DE GEOGRAFIA. REVISTA DE CATALUNYA. RODAMON. SABER. SERRA D'OR: TERME. TRETZEVENTS. VÉRTEX.

OBRES INGRESSADES PER INTERCANVI:

ACAMPADA. ACCLIVIS. AJENDA JOVE. AMICS DEL SOL. AGRUPACIÓ GASTRONÒMICA DE TERRASSA. A. Ex. de CATALUNYA. A. EX. DE GRANOLLERS. A. EX. ICÀRIA. A. EX. MONTSERRAT. A. EX. MUNTANYA (AEM). A. PESSEBRISTES DE TERRASSA. A. SARDANISTA DE TERRASSA. AJUNTAMENT DE MATADEPERA. ASSOCIACIÓ EXCURSIONISTA D'ETNOGRAFIA I FOLKLORE. ASSOCIACIÓ TERRASSENCA PRO-DISMINUÏTS. CAN ROCA. CASAL D'AVIS DE TERRASSA. CASAL SAN PERE DE TERRASSA. C. C. C. C. CENTRE SOCIAL CATÓLIC. CENTRE EXCURSIONISTA ÀLIGA. C.E. DE BLANES. C.E. DE CATALUNYA. C.E. DE LA COMARCA DE BAGES. C.E. EMPORDANÈS. C.E. DE GRÀCIA. C.E. DE LLINARS DEL VALLÈS. C.E. DE MOLINS DE REI. C.E. MONTSERRAT. C.E. D'OTLOT. C.E. DE SANT FELIU DE CODINES. C.E. DE TARADELL. C.E. DE VILASSAR DE MAR. C.E.L.F. CLUB FERROVIARI DE TERRASSA. CLUB MUNTANYENC DE TERRASSA. CINGLES. CLÀXON. COLLA. CONTACTE. CONTRAVENT. CONTRADES. DRECERA. L'ERMIN. EL FULL. ESCLAT. ÈPIC CASINO DEL COMERÇ. EXCURSIONISME. ESTREP. F.A.E.S. FLASH/J.C. FOMENT EXCURSIONISTA DE BARCELONA. F.E.M. FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS. G.E.O.S. GIMNÀS CAN PALET. GRUP EXCURSIONISTA DE MALLORCA. GRUP FILATÈLIC EGARA. JOVE CAMBRA DE TERRASSA. LO FLOC. OMNIUM CULTURAL. PARLEM-NE. PENYA EXCURSIONISTA GUIMERÀ. PIGOT. PUIGMAL. ROC DUR. RÀDIO TERRASSA. RIALLES DE CATALUNYA. RUSC. REIAL ACADEMIA DE CIÈNCIES I ARTS DE BARCELONA. UNIÓ EXCURSIONISTA DE CATALUNYA. U.E. DE SABADELL. S.E.A.C. S.C.T. (S.C.C.T.) TAGAMENENT. XARXA CULTURAL. VERTICAL. VISQUEM TERRASSA.

PUBLICACIONS DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

- PERIÒDIC MENSUAL: Juliol-Setembre, Octubre, Novembre, Desembre, Gener (1987).
- CIRCULAR INTERIOR DE LA S.I.S. Del n° 10 al 15 (Juliol-Desembre).
- Programa de cloenda de la Secció d'Espeleologia. Programa i cartell del XXIV Curset d'Iniciació a l'Espeleologia. Programa i gràfics de la VIII Travessada Matagalls-Montserrat. Programa del XVIII Curs d'Excursionisme. Programa del Concert de l'Associazione Polifonica Santa Cecilia di Sassari (Sardenya). Programa de la tradicional Festa de Benvinguda a la Neu. Convit del President al Sopar de Germanor. Programa d'Esquí 86-87. Programa: "Requiem pels nostres boscos" (Nadal 86), etc. etc.

secció de fotografia

IV CONCURS SOCIAL DE DIAPOSITIVES

Dijous, 3 de juliol. Es celebrà la quarta convocatòria del IV CONCURS SOCIAL DE DIAPOSITIVES, amb el tema primavera, que era el que corresponia.

Hi havia força espectació perquè varis participants optaven al premi anual. La il·lusió i els nervis eren palpables en tota la vetllada: des del principi de les dues passades reglamentàries fins a llarg escrutini de vots. Que s'acabà el desvessall de zeros, uns, dosos i tresos es confirmaren les il·lusions d'uns i les decepcions d'altres. El IV Concurs quedava decidit. Calia començar a pensar, amb renovades idees, en el V^è Concurs.

Els resultats d'aquesta convocatòria de primavera foren, en els primers llocs:

- 1er. lloc: Mari Rodríguez, amb 88 punts.
- 2on. lloc: Artur Moncal, amb 85 punts.
- 3er. lloc: Montse Vallès, amb 80 punts.

Acumulant els resultats de les quatre convocatòries del IV CONCURS, els llocs d'honor foren:

- 1er. lloc: Artur Moncal, amb un total de 29 punts.
- 2on. lloc: Montse Vallès, amb un total de 28 punts.
- 3er. lloc: Jordi Albareda, amb un total de 27 punts.

Certament, no es podia demanar un final més igualat!

XLIX SALÓ DE FOTOGRAFIA I XXIX DE MUNTANYA

Un any més, el nostre Centre Excursionista organitza, a través de la seva Secció de Fotografia, dintre dels actes culturals de la Festa Major de la ciutat, els tradicionals concursos de fotografia. Enguany es convocà el XLIX SALÓ DE FOTOGRAFIA i el XXIX DE MUNTANYA.

4 de juliol. Quan s'aclareix el fum i s'allunya el soroll del Raval Infernal amb què ha començat la Festa Major, un grup d'aficionats a la fotografia es troba per preparar els Salons. Cal desembolicar els paquets i preparar l'exposició de totes les fotografies en els panels adients.

Enguany s'han rebut 29 col·leccions de diferents indrets de l'Estat que sumen un total de 115 obres per optar als set premis diferents. Cal esmentar que d'aquestes només 15 pertanyen a socis de Centre. És força llastimós que una convocatòria com aquesta que representa per al Centre un esforç econòmic i organitzatiu important, i que rep d'arreu de l'Estat elogis per la seva qualitat i veterania, tingui tan poca acollida entre els socis. Els organitzadors confien que en la propera edició, que arribarà a la cinquantesima convocatòria, no s'hauran de sentir tan decebuts.

5 de juliol. Es reuneix el Jurat Qualificador, que compta amb la presència dels Srs. Manuel Coll i Miquel Carpena, coneguts i valorats fotògrafs. Després de quasi tres hores de difícil deliveració emeten el següent veredicte:

XLIX SALÓ DE FOTOGRAFIA

1er. Premi a l'obra "Dona i Paisatge n.º 3" de Guillermo Ribera Peña de Barcelona.

2on. Premi a l'obra "Retrato 1" de Juan Manuel Diaz Burgos, de Cartagena.

3er. Premi a una obra sense títol de Josep Olivares Fonseca, de Terrassa.

Accessit a una obra sense títol de Lluís Gil Castellón, de Terrassa.

Premi al primer classificat del Centre Excursionista a l'obra "Solitud" de Montserrat Vallès i Bertran

XXIX SALÓ DE FOTOGRAFIA DE MUNTANYA

1er. Premi a l'obra "Lunation" de Vicenç Arís i Julià, de Mataró.

2on. Premi a l'obra "Muntanya de Plata" de Domènec Alió, de Barcelona.

A las set de la tarda, amb la presència de les primeres autoritats locals, es procedeix a la inauguració dels Salons.

19 de juliol. Després de quinze dies d'exposició pública es clausura el Saló de Fotografia, amb un notable èxit de públic que ha passat per la nostra sala per admirar les obres presentades a concurs. No tingué validesa —així ho acordà a Junta del Centre— la votació popular que es podia realitzar després de la visita car es comprovà que algú havia votat i fet votar repetidament les seves obres.

La comissió organitzadora vol agrair el recolzament rebut de les persones, institucions i cases comercials que han col·laborat en aquest Saló de Fotografia d'enguany. Ha començat a preparar ja la cinquantesima edició amb novelles il·lusions i espera que desvetllarà entre tots els socis i els afeccionats a la fotografia una important participació que donarà el relleu merescut a aquesta important efemèrides.

V CONCURS SOCIAL DE DIAPOSITIVES

Dijous, 6 de novembre. Interessant vetllada fotogràfica, que reuneix una bona colla d'afecionats per un triple motiu.

Es realitza avui la primera convocatòria de V CONCURS SOCIAL de DIAPOSITIVES, amb el tema estiu-vacances. Després del repàs de les normes que regeixen el Concurs i de les votacions resultà guanyadora d'aquesta convocatòria Mari Rodríguez. El segon premi és per en Manuel Sorolla, el tercer per en Cesc Soler i el premi de Muntanya per en Josep M.ª Morera.

La vetllada acaba amb el lliurament dels premis d'aquesta convocatòria, del IV CONCURS SOCIAL DE DIAPOSITIVES i del XLIX SALÓ DE FOTOGRAFIA I XXIX SALÓ DE MUNTANYA.

secció d'investigacions subterrànies

XXIV CURSET D'INICIACIÓ A L'ESPELEOLOGIA

Els mesos d'octubre i novembre es realitzà el tradicional curs per a iniciar-se al món de l'espeleologia, enguany en la seva XXIV edició. El programa fou aprovat i homologat per l'Escola Catalana d'Espeleologia.

Es realitzaren un total de 9 classes teòriques i 7 de pràctiques. En les primeres es tractà sobre biologia, geologia, tècnica, material, socorrisme i topografia. En quan a les pràctiques, es visitaren les zones de Sant Llorenç del Munt, Serra de l'Obac, les Pedritxes, Garraf i la Cerdanya, la sortida final es realitzà a la Font de Bar.

L'acte de clausura fou presidit per la presidenta de la S.I.S., Gemma Planas i pel president del C.E.T. Jaume Galofre, on després dels parlaments es repartiren els diplomes i medalles acreditatius de la realització del curs.

necrològica

JOSEP RIGOL I FORNAGUERA

El dia set d'Agost del 1986, ens deixà per sempre un gran terrassenc i notabilíssim artista: JOSEP RIGOL I FORNAGUERA. No caldrà que s'escolin massa d'anys per a deplorar la seva desaparició física entre nosaltres i valorar com cal i es mereix la seva ingent tasca. La seva llarga vida —nasqué a Terrassa el dia quatre d'octubre del 1877— fou íntegrament oferta al seu conreu de l'Art i envers la ciutat i el país que el veié néixer.

Artista nat, conreuà de manera magistral el dibuix, la pintura, el gravat, l'estucat, així com també assolí bona fama pels dissenys i projectes de nobles mansions i superbs jardins. Ultra el reconegut, admirat i molt valorat testimoni de la seva signatura artística, sacrificà la producció que probablement l'hauria situat en un dels artistes capdals de l'època, per ofrenar les seves dots envers la pedagogia, la divulgació i conservació de les arts i els monuments històrics com a ferment de cultura per al poble, assedegat de cultura i art.

Els seus càrrecs de mestratge i de formació, els assumí amb una gran dosi de voluntat i esperit de treball. Fou exigent amb els seus incontables deixebles. Fou bo amb tots ells; s'hi comportava amb enteresa i els atenia amb entrega i sensibilitat. Durant els anys d'angoixes penúries, forní (a càrrec del seu migrat pecuni) de materials d'estudi als alumnes més necessitats. El seu llarg magisteri el concebí com un estricte apostulat, bo i exercint-lo sense cap mena d'interès lucratiu i d'oportunisme. Com a professor des de molt allunyades dates, assolí la direcció de la Càtedra de Dibuix, Pintura i Model viu a l'Escola Municipal d'Arts i Oficis de Terrassa.

Els terrassencs i tots els amadors de l'Art i la Història d'arreu del món, ens cal agrair-li la salvaguarda i conservació dels temples i els tresors acumulats pels segles dins dels recintes del nostre famós conjunt d'esglésies visigòtico-romàniques de Sant Pere, ja que sols ell, amb dramàtic valor, abnegació i encertats dots de persuació, logrà salvar-los d'una total destrucció durant les jornades atzíaques del Juliol del 1936.

Ultra retenir dins a la data del seu traspàs, el càrrec de director-conservador de les referides esglésies, també n'era responsable del Museu Municipal d'Art del Castell-cartoixa de Vallparadís, del qual, fou un dels seus més enfevorits i responsables iniciadors. També n'era president de l'actual i benemèrita Junta Municipal de Museus terrassenca.

Josep Rigol fou un antic soci del nostre Centre. En els nostres "Arxius" i publicacions diverses, queda palesa la seva constant col·laboració amb les tasques culturals del mateix i envers les coses de la ciutat. Es verament remarcable la seva vasta i erudita contribució en-

vers la impressió de la Circular número 51 (Desembre del 1951), extraordinària i monogràfica dedicada a les esglésies de Sant Pere amb motiu dels mil cinc cents anys de la fundació de la Seu Episcopal d'Egara.

Reposi en pau aquest irrepetible prohoms egarenc. El seu nom, la seva memòria i la seva labor històrica i artística ens fa preveure la consecució del desig que li pronosticà el seu admirat amic i poeta, Miquel Melendres, tot qualificant-lo d'encaçador dels astres:

Deixeu-me seguir l'Estrella,
que el cor alat em fa un salt.
Deixeu-me seguir l'Estrella,
l'Estrella de l'Ideall...

Mateu Fusalba i Bosc

JOSEP TINTORÉ I HOMS

Ens ha deixat definitivament un altre dels "veterans" del Centre: en JOSEP TINTORÉ I HOMS. El dia del seu traspàs, el set de setembre del 1986, n'ostentava el sisè lloc dins del registre dels nostres consocis. Així doncs, fou un dels primers peoners de l'entitat.

La seva intrepidesa juvenívola és llegendària. Les seves gestes en la primera albada de les escalades acrobàtiques muntanyenques resten arxivades com a primeríssimes absolutes; Fou el primer que aconseguí escalar amb una inexistent pedagogia escalatòria, però amb molt de valor, esforç físic i una molt pintoresca preparació multitudinària, el tan famós com llegendari TURÓ —o MORRAL, com se solia anomenar en aquella època— del DRAC de Sant Llorenç del Munt.

Transcrivim la part més emocionant de la redacció d'aquesta històrica gesta, signada per Rossend Grané i Civil, publicada a l'ARXIU del C.E.T. n.º 22, corresponent als mesos de Març i Abril del mateix any d'aquesta important fita de l'escalada a Catalunya:

"La gent s'ha ajuntat al peu del turó. L'estat deficient del material, exigí doblar les cordes, tasca que originà emocionants angúnies, doncs transcorregueren moments que feien creure perdre-ho tot.

Una gran força de voluntat, disciplina i destresa, movia magnèticament als mentats exploradors.

Fou necessari fer-se a cara o creu, qui fóra el primer de pujar-hi, ja que tots mostraren desitjos d'ésser primers.

La sort favorequé a l'ardit company Josep Tintoré, que convenientment lligat i emmig d'una gran espectació i un silenci profund, s'enlairà fins petjar per primera vegada el virginal cim. A l'arribar dalt, fou saludat amb salves fetes per mans nervioses, els xiulets per excés de buferra desentonaven i, els rostres, emocionats, feien una franca rialla que delatava una penetrant satisfacció; els mirons, entre els quals hi figurava un grup d'alemanys, aplaudiren frenèticament la feina realitzada. Eren dos quarts de tres de la tarda del dia 11 de febrer de l'any 1923".

JOSEP TINTORÉ, SALVADOR MARTÍ i JOSEP ABELLÓ al cim del CAVALL BERNAT DEL MONTSERRAT, el dia 15 de Juny del 1947.

Foto: SALVADOR MARTÍ.

Vençut aquest bloc rocós, inaccessible, situat al mig d'un gran coll i vorejat d'aplomats precipicis segons la referida narració, l'autor de la crònica segueix amb la descripció literària del Turó de la Cova del Drac: "aquest llegendari conglomerat que repetides vegades havia estat objecte d'intent d'ascensió, no s'havia mostrat propici als bons desitjos d'ardits excursionistes que, més d'una volta i sempre endebades, arriscaren la vida per aconseguir-lo".

En JOSEP TINTORÉ arriscà la seva vida, i aconseguí el triomf. Aquesta gesta marcà l'inici i divulgació de la que s'anomenà "grimpada acrobàtica", o sia, l'escalar cims fins aleshores considerats inaccessibles, moguts i esperonats pel simple plaer de victòria i de realització d'un idealisme moral, i en bona part sentimental, d'un primogeni concepte del més noble esportivisme.

Amb la conseqüent eufòria d'aquesta ressonant acció, formà cordada per l'intent d'assolir el cimall del mític Cavall Bernat del Montserrat. Durant aquestes diverses temptatives, pel març de 1924, s'assolí el punt més elevat —on hi clavaren la famosa estaca de ferro— de tots els intents realitzats fins aquella data. Aquesta fita, no fou superada fins anys més tard quan hom logrà ultrapassar la que durant tant de temps s'esdevingué el cobejat jaló que recordava l'acció realitzada per aquella intrèpida cordada del Centre Excursionista de Terrassa. Aquesta històrica proesa consta com a primera referència registrada en el llibre recentment publicat per en JOSEP BARBERÀ I SUQUÉ, "HISTÒRIA D'UNA PEDRA", en el qual, registra tots els intents d'escalada al Cavall Bernat montserratí fins la seva conquesta, esdevinguda el dia 27 d'octubre del 1935 així com les posteriors escalades i noves vies, fins a la fi de l'any 1985 en que se celebrà el cinquantenari de la seva consecució.

En JOSEP TINTORÉ fou un dels peoners de la que fou molt dinàmica Secció d'Atletisme del nostre Centre. Era un ràpid i molt resistent corredor, i aconseguí moltes primeres marques individuals, i més de faisó conjunta amb l'equip del C.E.T. que assolí els primeríssims llocs competitiu locals i d'arreu de Catalunya.

Fou membre de la junta del Centre com a Vocal d'Excursions, durant els anys 1931 i 1932.

El reposi en pau, i els seus familiars rebin la dolorida condolència de tots nosaltres, tot assegurant-ne la ferma memòria envers la seva persona, mostra de innates iniciatives i plena d'una llarga experiència, assadollada pels anys de permanent activitat d'excursionista i d'atleta i que encara avui, ens deixa un impagable llegat, del qual, encara se'n nodreixen les nostres actuals tasques de desenvolupament esportiu i excursionista.

JOSEP VERDAGUER I NICOLAU VICENS PIRLA I ORTIGA

Un tràgic destí va apermanentar per a la mort aquests dos consocis nostres que veien segada fulminantment la seva vida el passat dia 9 d'octubre, en la carretera de Manresa a Organyà, en una sortida que havia de ser una alegre jornada d'aficionats a la recerca de bolets.

En Verdaguer havia desenrotllat força activitat en el "Centre", deixant constància de molts actes en els seus fils amateurs en els anys 60. Posteriorment es dedicà amb entusiasme, a la pràctica de l'esquí amb el mateix èxit que havia desenrotllat el submarinisme.

L'haviem trobat i compartíem amb ells molts descensos, a Davos, a Courchevel, a Sestrière, etc. Sempre era el company alegre i entusiasta que omplia bones hores de refugi i hotel. Pertanyia al "Centre" des del 1943.

El jove Pirla —38 anys— havia compartit cursets d'escalades i vàries excursions amb els que li podríem ser pares, i últimament també va freqüentar algunes estacions d'esquí dels Alps.

De caràcter faceciós i eufòric, era el xicot que posava el foc de la joventut i la gosadia de bona llei.

Ambdós deixen vídua i fills en el trist desconsol d'una incomprendible i absurda mort. A elles i a ells, el "Centre" s'inclina amb profunda pena per expressar-los-hi el seu pésam més sincer.

ANDREU VENTALLÓ I ARCH

Víctima de cruel malaltia irreversible, portada amb un coratge i enteresa exemplars, aquest antic soci nostre (el teníem des del 1944) i company de moltes excursions, ens deixava a l'edat de 62 anys, el passat 28 d'abril de 1986.

Procedent d'una família de profunda solera terrassenca, havia militat en els rengles de l'escoltisme catòlic en els anys heroics de l'avant guerra, d'on s'havia projectat, com tants d'altres, vers l'excursionisme i la muntanya, passada la conflagració civil de 1936-1939.

Sense eufemismes, podem dir que els que el coneguérem l'estimàrem sincerament per les seves qualitats humanes i per la seva autenticitat i sinceritat. Per un creient com ell, la mort fou una última caminada vers la llum i els horitzons.

Rebin la seva esposa i fills les nostres condolències emocionades.

DECORACIÓ

ELLSA, S. A.

Ctra. Martorell, 58

Telèfon 788 39 44

CAMISERIA I CONFECCIONS

ORLLEI

Sant, Pere, 29

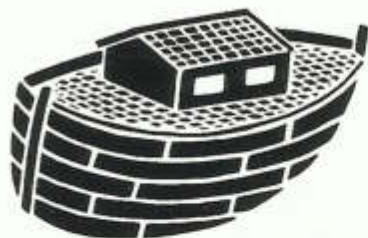
TERRASSA

Telèfon 788 55 51

FOTOS

francino

Carrer Major, 9
Telèfon 780 23 11
TERRASSA

VENDA DE PEIXOS TROPICALS
OCELLS EXÒTICS
CANARIS
AQUARIUMS, GABIES I AUXILIARS
INSTAL·LACIÓ DE TOT TIPUS
I CLASSE D'AQUARIUMS I GABIALS

LARCO

Les Parres, 20

Telèfon 788 42 61

TERRASSA

PONSA

JOIERIA · RELLOTGERIA · REGALS

Concessionari de les marques

ROLLEX · CARTIER · BAUME & MERCIER

Font Vella, 46

Telèfon 784 11 40

TERRASSA

FOTOGRAFIA
INDUSTRIAL
Y PUBLICITARIA

VIRGILI VERA

VALLPARADIS, 113/115
TELF. 784 08 62
ESTUDIO 788 95 39
TERRASSA

esports
ALPINS

INTER[®]
SPORT

TERRASSA
Telèfon 784 09 22
Rutlla, 31

SABADELL
Rambla, 116
Telèfon 725 47 67

Ctra. N. 150 - Km. 14,700
SPORT CENTER